

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLITICA

Preu: 20 cèntims - Pelai, 62. Telèton 15300. - Subscripció: 2'50 pessetes trimestre

DEL MOMENT ACTUAL

Les esquerres catalanes

MIRADOR, llavors que donà compte dels pactes closos entre Acció Catalana i Acció Republicana, i de llur propòsit de fusió en un bloc català republicà, va prometre de parlar-ne més endavant amb el deteniment volgut; i ara, que és el moment que s'arreglaren i es defineixen totes les forces de Catalunya— cadascuna segons les seves raons particulars i totes plegades en vista d'una realitat catalana superior a cadascuna d'elles —, trobem que no podria triar-se tema que s'adigués tant amb l'oportunitat, com el que havíem promès de tractar un dia o altre.

Ni cal manifestar, conegut el nostre criteri, la satisfacció que ens causa tota unió entre forces catalanes prou afins per fer-la possible i duradora. Car mai no sabríem ésser prou forts, i la unió fa la força, i aquesta força consagrarà els nostres drets. Però encara ens plau més un agermanament, com aquest, produït a l'ala esquerra, que contribuirà a rebatre la fama d'individualisme i negativisme, inherent a les nostres agrupacions esquerres.

Perquè és evident, a tothom qui no vulgui complaure's a viure políticament a la lluna, que els ideals i programes s'oplugen, al costat de les virtuts que els informen, vicis i defectes disfressats d'aquelles. Així veureu com l'ideal de l'ordre, bell i noble en si, aplega força sovint els aprofitadors de la injustícia vigent i els còmplices porucs de tots els despotismes.

Quant al programa d'esquerra, té dues menes d'enemics a casa seva: una llei d'illuminats amb més de cor que de cervell, gairebé sempre tenyits d'una ingènua arrogància, i aquests són els ideòlegs; i, per altra banda, els amics de l'enrenou i l'agitació permanent. I és molt difícil desdir a bell ull els uns i els altres de les persones

tal com elles representen la massa més gran i a la vegada la selecció intel·lectual més pura d'Espanya. Però la cordialitat no exclou la franquesa, ans l'esperona. I, parlant amb franquesa, nosaltres diríem, tant aquí com a Madrid, que hem d'acollir les

A. Rovira i Virgili, líder d'Acció Republicana

promeses il·limitades que se'ns han fet a Sant Sebastià i arreu, amb una simpatia que no exclou una prudent comprensió. No podem posar en dubte la sinceritat de pensament i de cor d'homes com Alcalá Zamora i Fernando de los Ríos, però tampoc podem deixar de fer-nos càrrec del que pot representar la voluntat d'aquests homes davant d'un moviment sentimental de les masses que dirigeixen. L'interessant per tots és saber que en unes hores de cordialitat ha estat possible obtenir de les esquerres polítiques d'Espanya el reconeixement explícit de les reivindicacions catalanes, perquè això significa que si una desviació sentimental de les multituds hispàniques ens allunya algun dia de les cordialitats actuals, hi haurà sempre la possibilitat de retrobar-nos en una nova coincidència de pensament. I fóra ben sensible que una desil·lusió sobtada dels nostres partits d'esquerra donés per fracassar l'intent d'ara si al moment de l'acció no es tradueix immediatament en una realització definitiva. Cal estar prevenint contra futures desesperances amb la convicció que seran sempre transitòries. Si existeix una unitat espiritual catalana i una opinió sòlidament organitzada per a servir-la com una força, podem estar ben segurs que els capdavanteres de les esquerres espanyoles cercaran en nosaltres mateixos la font d'energia necessària per a remuntar tots els perills d'una resistència sentimental de la seva massa. Aquesta convicció nostra té d'esser la base permanent i la garantia més ferma de la relació espiritual entre les esquerres hispàniques i les de Catalunya.

L. Nicolau d'Oliver, líder d'Acció Catalana

de principis o dels homes coratjosos. I cal desdir-los perquè aquells no entrebanquin l'acció d'aquests.

Però la tria, per discurs de temps, va fent-se ella sola; i té lloc en el moment d'operar-se aquelles fusiones que apleguen els que tenen un pensament comú, només distanciat per raons individuals que és bell i necessari que siguin superades. La veritable gent d'idees, els autèntics servidors de la llibertat, no solament es coordinen sense cap esforç, sinó amb alegria. Però els ideòlegs buits i els agitats, davant del cas, senten exacerbar-se l'orgull pueril dels uns o el desori mental dels altres, i resten enfora, en les regions quimèriques i eixorques de la fantasia incontrolada. De vegades arriba i tot a meravellar l'enginy i l'activitat que despleguen a trobar excuses per no fer res ni deixar fer als altres.

Els esdeveniments presents, però, demostren que les nostres esquerres no estan taradades d'aquesta pruja negativa. I no és únicament que Acció Catalana i Acció Republicana vulguin refundre's en una, les quals, al capdavant, són d'un esquerisme ponderat, sinó també regions més extremes de l'esquerra, on el color, essent més rabiós, dificulta la compatibilitat dels matisos, anuncien una conferència, adreçada a la unificació o a col·laboració entre elles, per tal d'assolir llur acció un grau més alt de prestigi i d'eficàcia.

I així ha d'esser. Encara que sembli una paradoxa, ningú no necessita preocupar-se de les tasques concretes, de detall, com els partits d'avençada, els idealistes. Un conservador pot adormir-se damunt del que ja està fet i marxa de rutina; però quan hom vol evolucionar o revolucionar (la revolució, fet i fet, no és més que una fase de segons quines evolucionis), llavors necessita un esforç molt més actiu i intel·ligent; la previsió dels detalls d'ordre pràctic és de tota urgència. Tot allò que signifiqui confusió, divisió, solucions improvisades, no tocar de peus a terra, és molt més impropri en un partit de moviment i creació, que en un de contenció i de mesura. Els partits d'esquerra són molt semblants als atletes, els quals necessiten més auto-control que els homes corrents.

Una altra raó que aconsella l'enrobustiment de les forces catalanes d'esquerra, és llur posició envers les de Madrid: la cordialitat de relacions amb aquestes, té una gran transcendència per a Catalunya, per

Els Dijous — Blancs

El Sol i La Voz, de Madrid, en mans d'un grup de capitalistes reaccionaris? — Aquesta setmana ha tornat a córrer aquest rumor, amb més d'insistència que setmanes passades. No sabem fins a quin punt és cert o probable; de totes maneres es presta a moltes consideracions.

La fantasia es delecta imaginant El Sol i La Voz sortint a predicar vestits del burell de penitència; abjurant dels errors del liberalisme, que (diguin el que vulguin) és pecat. (Si no, recordi's el cas d'un mossèn Cardó, rebent un cop de creua perquè un periòdic li atribuïa l'afirmació herètica: que era liberal en tot allò que el liberalisme no contradiqués el dogma.)

El caricaturista Bagaria, convertit en un nou Atila, «el flagell de Déu», fuetjaria amb els seus gargots els incrèduls i els republicans. Els peus dels dibuixos serien edificants i modestos. Llogrien el sistema monàrquic i les jerarquies eclesiàstiques: de tant en tant, oh delícia!, veuríem Indaleci Prieto coronat d'un cap d'ase.

No sentiríem més els raonaments impúdics d'Heliófilo contra El Debate i els «frailazos». Ni serien reproduïdes les cartes de Pio Baroja, adreçades a bisbes bascos i navarresos que es pensen que Victor Hugo era un autor pornogràfic del segle XVIII o XIX. En comptes d'això, bones vergassades als dos «papus» de les fulles dominicals: «el impio Renan» i «el infame Voltairin».

De Barcelona estant, no hi col·laboraria cap Rovira i Virgili; en canvi, podria inserir-se articles de mossèn Martiniano Martínez Silos, catedràtic de la nostra Facultat de Filosofia i Lletres, el qual, en el seu text d'història universal, ens ven Shakespeare per un «autor abjecte, faltó de veritat històrica».

Però, ben mirat, aquests senyors reaccionaris que despenen o volen despendre llurs milions de pessetes en adquirir els dos reprovable rotatius, no seria millor que els dediquessin a El Debate? Pel que tenen pressupostat, fins podrien fer-lo sortir en colors o escrit cada exemplar a mà.

No obstant, és tanta la malvestat dels homes, que noms com El Sol i La Voz tenen més requesta que el del cast Debate. Vet posar llurs infernals encisos, llur mal adquirí per què es parla d'adquirir-los. Per a rit prestigi al servei de la bona causa.

Les coses, doncs, estan així. El senyor Herrera, director d'El Debate, home dinàmic i tossut, es belluga des de fa molt temps i aplega capitalistes per a la nova croada.

Nosaltres no sabem si l'èxit el coronarà o s'haurà guanyat una petita palma de martiri— una palmeta, o un cop de palmeta—. De tota manera, és evident que o les seves gestions s'acabaran en un fracàs material, o, si obtenen un èxit material, en un fracàs moral lamentable.

Perquè, com queda El Debate, si fins la bona causa reconeix que podrà fer millor la feina des d'El Sol o La Voz, que des d'aquelles santes columnes de l'òrgan del senyor Herrera i Companyia... de Jesús? — LL.

MIRADOR INDISCRET

Un te familiar

El maraja d'Indora i la seva muller, hostes de Barcelona, visiten l'Ajuntament. Acompanyats de l'Alcalde i seguits d'un munt de regidors, alts funcionaris municipals i periodistes, recorren la casa.

Quan han admirat ja tot el que hi ha allí d'admirable, el comte de Güell els fa passar, a prendre el te, a una sala on es troba congregat, convidat pel comte, el bo i millor de l'aristocràcia barcelonina.

Els periodistes es disposen també a passar. —No; poden retirar-se — els diu l'alcalde. Això és un te familiar...

—...pagat per Barcelona — objecta, a mitja veu, un dels indesitjables.

El comte de Güell fa el sord. Una resposta a temps li costaria les despeses del te.

Previsió i estalvi

Per venjar-se de l'incident acabat d'explicar, els periodistes municipals han obert ara la font de les anècdotes alcaldesques, d'algun de les quals resulta que no sempre el verdader conde és el que paga, com en el cas del te famós.

Una d'aqueixes anècdotes data dels dies en que semblava cosa feta un govern Sánchez Guerra.

L'alcalde, esverat, mobilitzà els seus secretaris senyors Meléndez i Rueda perquè fessin efectiu tot seguit a Comptaduria l'import de les despeses del viatge que pocs dies abans havia fet a Madrid.

—Hauré de dimetir — exclamava — i qui sap aquests diners quan es cobrarien!

S'ha perdut un alcalde

La veritat és, pel que es refereix a aqueix viatge de l'alcalde a Madrid, que es passà la major part dels dies veïllant pels interessos de la ciutat a... una finca particular que posseïx a Toledo.

Precisament un d'aquells dies, En Massot, creient trobar el comte a la Cort, per tal que li reforçés una gestió, hi anà.

I tornà sense haver-lo vist.

En més d'un lloc on va preguntar per l'alcalde de Barcelona, li contestaren: —Quien? ¿Cambó?

A Madrid molta gent creu encara que En Cambó és el nostre batlle.

Un cessant en funcions

Dissabte passat, en un cabaret. Dos senyors, amb gran satisfacció dels concurrents, més ensoptats que divertits, donen un espectacle. S'ho diuen tot, o gairebé tot, i de les paraules es disposen a passar als fets.

En Vidal i Salvó hi intervé.

Plaff! Resona a les galtes d'En Vidal una bufetada cent per cent sonora.

—Vidal, qui et fa enredar! — crida un tranquil. — No recordes que en això dels espectacles ja no hi tens res a veure?

"Abandonada en su noche de bodas"...

...o el cas del senyor P. La nit de noces, un distingit borsista deixà abandonat l'auto a la Diagonal, davant del seu domicili.

Un parell d'hores després, la policia truca al pis i comina al borsista perquè es vesteixi i porti l'auto al garatge.

—Home! quin mal fa l'auto a baix! Pensi que és la nit de nocis!

La policia, però, no s'entén de raons. L'altre s'enfustima. I acaba anant a la delegació, on, per desacato, el tenen fins les deu del matí.

Avis als automobilistes que es casin.

Patriotisme

L'atracament de què ha estat objecte un joier, ha fet que es parli una vegada més dels estrangers que viuen a la nostra ciutat explotant la prostitució.

Aquest diguem-ne tema era precisament, fa unes poques setmanes, el de la conversa que tenien al Ritz el marqués d'Alélla i el difunt cap de la policia barcelonina senyor Toribio.

El marqués es lamentava del gran nombre d'aqueixos indesitjables que pullulen per Barcelona.

—Es vergonyós! — exclamava —. Es vergonyós!

El senyor Toribio, pretenent reaccionar, manifestà la seva estranyesa per la, segons ell, excessiva censura del marqués.

—Ja veurà! — féu aquest —. És que els pobres del país es queixen!

La policia no bada

Encara al Ritz...

Un aristòcrata, de fama donjoanesca, es ficà a la conversa dels senyors Alella i Toribio.

—Bé, la policia els deu conèixer a tots els que viuen a l'esquena de les pecadores...

—Els que hi viuen i els que les protegeixen — saltà, ràpid i una mica irritat, el senyor Toribio.

Un miracle

Un minut de silenci, i l'exemplar conversa va continuar, animada per uns periodistes.

Es parlà, entre altres coses, de la molta protecció que els indesitjables troben a Barcelona, la qual cosa fa difícil llur total desaparició.

Un dels periodistes, davant mateix del cap de la policia, va contar aleshores una anècdota recent.

Vint indesitjables de preu havien estat detinguts, però les recomanacions i pressions de tota mena, vingudes de tot arreu, feren que a les quaranta vuit hores es decretés la llibertat. Sembla que els uns havien «justificat» sobradament llurs mitjans de viure i que els altres havien resultat tan ciutadans espanyols com el primer.

Doncs bé: a l'hora de sortir de la presó eren vinti-un.

Les recomanacions s'havien excedit. Diuen que el que feia vinti-un era una persona honrada.

Futurisme

Al carrer de Bilbao, un fotògraf, coneixedor sens dubte del que pesa en els nou casats l'esperança dels fills, ha posat, en un aparador, la següent «màxima» junt a una col·lecció de fotografies de boda:

«Los hijos miran con respeto el retrato de sus padres en el día de su unión.»

La celebritat que falla

L'advocat Pou i Sabater, endut per la fàbrika de la celebritat, empenen a l'Audiència el repòrter judicial d'un diari que ha obert una enquesta sobre la derogació del Codi de la dictadura.

—Home! Heu demanat l'opinió del degà del Col·legi d'Advocats, de l'Albert Bernis... I jo, que no sóc ningú?

Teologia "matinesca"

Divendres passat, divendres de quaresma, com és públic i notori, en un bar del capdamunt de la Rambla es va rebre l'encàrrec de confeccionar un sandvitx de fillet... per a l'administrador d'El Matí.

Realment, una distracció la pot tenir qualsevol. Però el cas és que una animeta es va adonar del pecat que s'anava a cometre; però no va avisar fins a darrera hora. Què fer, Mare de Déu? La despesa ja estava feta.

La solució fou menjar-se el sandvitx sense mantega ni mostassa, ingredients que no ens pensàvem que tinguessin gran cosa a veure amb l'abstinència de carn prescrita per l'església.

El que no sabem — i a fe que seria el detall més bo — és qui fou el subtil casuista que va apaivagar les consciències matinesques.

Ai, si ho sap El Correo Catalán!

Piquiponiana

En certa ocasió, el senyor Pich i Pon presidia un tribunal de barrada, davant del qual es presentaren diversos concursants per obtenir un premi metàl·lic de més o menys consideració.

Després de les deliberacions, el Tribunal crida a l'afortunat guanyador. En Pich, solemne, s'aixeca i diu:

—Se le otorga el premio por humanidad.

L'Apa, absolt

A última hora ens informen que el nostre company Apa ha estat absolt en la causa que se li seguia per una caricatura publicada a MIRADOR que es conceptuà ofensiva per als mossos de l'esquadra.

— Vegi, senyor comte, que el senyor Ventosa em sembla que desafina. — Esperis's, que no sabem què agrada al públic.

COSES VISTES

Les Acadèmies de Ball

La setmana tràgica

El diumenge passat, a la tarda, primera festa que al Romea es representava l'obra *Rosa de Lima*, el públic, donant proves d'una excel·lent finor de nas, va fallar d'una manera molt optimista; escassament hi havia un quart d'entrada, cosa a la qual no estan acostumats en aquell teatre.

En Pérez de Rozas va dir a l'Amichatis, que, com sabem, és el que ha comès l'arranjament teatral de la novel·la de Guimerà: —La hemos adinadado, Pepe. La semana tràgica no interesa a nadie... Vas a ver cómo la de 1909 no tiene comparación con la que aquí empezará mañana.

"Sólo para hombres"

Antigament, darrera aquests mots sempre acostumava a amagar-s'hi quelcom de pecaminós. Avui, i en un prospecte que tenim a les mans, els mots encapçalen un programa de conferències que durant la setmana passada donà en la Parròquia de Betlem el R. P. J. Calasanz Baradat, dels Sagrats Cors.

I també hem vist per les parets uns cartells, d'una altra procedència, anunciant conferències «sólo para hombres».

Amb la temença que de l'alludit prospecte se'n hagi fet un tiratge limitat, copiem per nos altres lectors alguns punts del sumari de temes tocats pel conferenciant.

En el capítol de «La Incredulidad», hi ha uns apartats que diuen: «Sus atrevimientos»: «Los necios por cuenta propia». «Un alma que pesa catorce gramos». «Sus consecuencias»: «Oh! santas gentes para quienes nacen dioses en los huertos... y en las calles.»

Quan parla de la «Cobardía», diu: «¿Dónde está la intolerancia?—En rebano y en fila india.»

La «Inmoralidad» suggereix al P. Baradat reflexions tan agudes com aquesta: «Fisiología y profilaxis: ¡donosas teorías!» I, per últim, va parlar als fidels de «Actuaciones», exhortant-los amb frases tan altisonants com la següent: «El valor en cucullas y la cobardía con antifaz de prudencia.»

Al capdavant del prospecte hi ha una nota que diu: «No se admiten niños menores de quince años.» Com sigui que hom classifica als majors de quinze anys també com a «niños», i que les conferències eren adreçades a «hombres solos», ignorem si la Parròquia de Betlem improvisà un garatge per a estacionar les mainaderes.

Tot s'encomana

En una penya literària es citaven frases d'En Pich.

—Ara us en diré una de nova—digué un dels presents—. En Pich, cada vegada que entra a la redacció d'*El Dia Gráfico* i troba l'escalforeta de la calefacció, es frega les mans i exclama: «Me gusta venir aquí porque entro en redacción.»

—Es fals—interrompé un—. Jo sóc amic d'En Pich i us puc assegurar que aquesta frase és hipòcrita!

Volia dir apòcrifa.

Anant amb En Pich, s'havia emplatat.

Un dia d'aquells en què un va literalment de bòlid, vaig caure en un teatre de Sans. No me'n penediré mai. Sense pensar-m'ho, vaig assistir al debut d'una noia que tirava per estrella, segons sembla. Si hi ha arribat o no, és cosa que surt dels meus coneixements. El debut, però, no tenia altra cosa de particular que la presència, al costat del pianista, d'un home nerviós, suant d'angúnia, que feia, sense tanta amplitud i sen-

limita naturalment als moments de descans i té la seva explicació: Una acadèmia pot semblar un cabaret, i això cal impedir-ho, costi el que costi, a fi d'evitar complicacions d'ordre policíac i fiscal, és a dir, amb vistes a la menor edat, a la contribució industrial i altres romansos per l'estil.

Per poc que s'observi, es veu ben clar que una acadèmia de ball i un cabaret són coses ben diferents, i la diferència consisteix en

xements de dansa no estan encara prou desenrotllats per a ballar amb senyoretes entrenadores i cal rebre explicacions sobre la manera d'anar bellugant els peus, feina aquesta que és la pròpia dels professors.

L'adquisició del talonari no és ruïnosa: sis tiquets, dues pessetes, o sigui una mica més de trenta cèntims per ball. En corresponen vint a l'entrenadora i el sobrant a la casa.

Però la senyoreta entrenadora pot fer-se ingressos extraordinaris donant lliçons particulars; es paguen a quinze pessetes l'hora: cinc per ella i deu per a la casa. Aquestes lliçons tenen lloc en hores especials, fora del brogit de les classes generals i queden reservades naturalment, a gent adinerada i de més bona fe.

Les classes generals es celebren dues vegades cada dia: de set a nou del vespre i de deu a una de la nit. Contra el que pugui semblar, la sala té de nits un aspecte molt més seriós que no pas de vespres.

I ara sabreu per què. Totes les noies tenen entrada de franc. Els joves paguen dos rals i poden entrar i ballar amb les senyoretes aficionades sense cap mena de tiquet ni fer cap altre despendi; a més a més, tenen el dret de ballar un ball amb una de les senyoretes entrenadores, en el qual cas l'entrada té el valor d'un tiquet. D'aquesta manera, pagant els dos rals de l'entrada, teniu segur un ball; ara, els altres us els teniu de treballar.

Per a evitar confusions es divideix la sala en dues parts iguals mitjançant un rengle de cadires, reservant la meitat als que ballen per afició, o sigui els dels dos rals, i l'altra a l'expansió de la cultura coreogràfica amb el règim de tiquets que hem explicat.

El públic masculí—el client—és a la tarda molt barrejat i en general molt jove. A la nit és més distingit i tot i ésser molt menys nombrós, potser suma la mateixa edat.

Les senyoretes entrenadores en general reserven les seves amistats i les seves preferències per als clients de nit, entre els quals hi ha molts metges. Sembla provat que un dels obsequis més agrats en aquests establiments, a falta d'abric de pells i collarets de perles, són els reconstituints. I en aquest ordre la lluita és gairebé insostenible i un metge ha de guanyar per força... Rep moltes mostres d'específics de propaganda i per

«Un llarguíssim rengle de noies»

se moure's del seu lloc, els mateixos moviments de la dansarina. Era, com si diguéssim, un apuntador de gest. Em van dir que era el director de l'acadèmia d'on havia sortit la futura estrella. Tot i no haver-ne vist mai cap, jo sabia l'existència d'aquesta mena de viviers d'artistes, i encara més, me les figurava amb tots els seus elements: un senyor com aquell que passava angúnia, unes quantes noies, un piano, un *tablado*, i vinga música i ball, tornem-hi que no ha sortit prou bé i d'aquesta noia n'he de fer una Pastora Imperio. Però el lector de MIRADOR un altre dia tindrà informes més complets d'aquestes acadèmies, destinades a formar artistes de music-hall.

També coneixia l'existència de professors particulars que, mitjançant retribució, naturalment, donen, en una sessió o unes quantes, un curs complet de tango, de vals, de xarleston o del que sigui, a aquelles persones que no han tingut ocasió d'aprendre'n dels 14 als 18 anys, que és l'edat en què aquestes coses s'aprenen sense mestres.

El que ja vaig tardar més a conèixer, foren les acadèmies de ball per a homes, i això que tinc entès que fa anys que van tirant.

A Barcelona en funcionen unes quantes, dues d'elles amb categoria d'institucions ben arrelades. Totes dues estan situades als voltants del carrer d'Aribau. N'hi ha d'altres que es fan i es desfan, segons les pretensions de convertir-se en catedràtics que puguin apoderar-se dels professors entrenadors, que és el nom que tenen els auxiliars en aquestes universitats. Tenim entès que se n'ha fundat una no fa gaire, amb molta empena. Fins ara, cap no havia pogut resistir victoriosament la competència de les aules consagrades.

Si quan entreu la gent balla, l'aspecte d'una acadèmia d'aquestes no és diferència gens del d'un ball d'una Societat *tronadeta*, que estigui poc animat i al qual no assisteixi cap mare; si entreu en un descans, la cosa varia i potser no en treureu una impressió massa animada. Es veu que una acadèmia, ni que sigui de ball, és una cosa seriosa.

Hi veieu un llarguíssim rengle de noies de setze a trenta anys, unes al costat de les altres, de banda a banda del saló—senyoretes entrenadores—esperant que comenci de nou la dansa. Ningú no els diu res, perquè sembla que està severament prohibit dirigir-los la paraula en aquests breus moments de descans. Algunes parlen entre elles, altres cultiven a distància els seus deixebles-clients més addictes. Quasi sempre n'hi ha alguna que, entre ball i ball, llegeix *La Novela Cinematogràfica*. Aquesta prohibició de parlar a les senyoretes entrenadores és

així: En els cabarets s'alterna, és a dir, es dona conversa, i de passada es balla; i en canvi, en les acadèmies es balla, i de passada s'alterna.

Ingressar en una acadèmia és molt senzill. En entrar adquiriu un carnet de tiquets, i ja t'hi tens a ballar amb les senyoretes entrenadores, a raó d'un tiquet per cada ball. Acabat el ball, cadascú a la seva banda, com

El descans entre lliçó i lliçó

als funerals, i observant la major serietat. No existeix un reglament, el que se'n diu un reglament amb tots els ets i uts. Però hi ha una sèrie de costums amb caràcter de lleis, com la que acabem d'esmentar, que tothom ha de conèixer i respectar.

Per exemple, la senyoreta entrenadora té d'ésser puntual. No pot anar al bar, ni que sigui a beure aigua, més d'una vegada per sessió, i encara aquest abus seria segurament objecte d'una amonestació (per aquesta raó a l'estiu s'habilita un cantí). Ni tampoc exagerar en altres necessitats que justificuin abandonar el treball. Té el dret i l'obligació d'exigir el lliurament d'un tiquet per cada ball, per bé que per favor especialíssim pot ballar-ne algun de franc, però ha de fer-ho amb el *novio* reconegut oficialment com a *novio*. També té prohibit cobrar en metàl·lic el preu del tiquet. Està obligada a ballar gratis amb el catedràtic o amb els professors entrenadors quan és qüestió d'animar-ho, i, naturalment, observar la correcció deguda a les altes funcions pedagògiques que exerceix.

En general, les senyoretes entrenadores estan primes, i es comprèn. Un dia que estiguin una mica de sort, poden arribar a recollir un centenar de tiquets—ballant unes vuitanta o noranta balls entre tarda i nit—i comptant amb la benevolença de clients-deixebles adinerats que no reparen a donar dos—i fins tres!!!—tiquets per un sol ball.

Cal dir que això, a més a més d'indicar males intencions per part de l'espèndid ballador, és mirat amb mals ulls pels altres, que, sense ésser tan esplèndids, poden portar tan perverses intencions com ells. La roba de les entrenadores va des d'un suèter fins al més enlluernador vestit de *soirée*. Però l'abillament té sempre una mateixa condició: la d'ésser curt. De manera que es pot dir que totes les senyoretes entrenadores van d'un uniforme des de tres o quatre dits més amunt del genoll fins al turmell: mitja *beige*. Més amunt, ja hi cap tota la varietat que permeten la fantasia i l'enginy d'una ambició insatisfeta.

Ens hem ficat a la sala justament en un moment de descans. En els bancs hi ha vint noies de rengle, que vol dir quaranta cames, més aviat primes, i quaranta genolls, més aviat punxeguts.

Ens hem hagut de proveir d'un talonari de tiquets, disposats a tallar-ne un i donar-lo a la noia per cada ball que ballem amb ella, o al professor entrenador, si els coneix-

tant pot combatre amb avantatge les pretensions d'un modest dependent.

M'estava procurant aquests detalls en una conversa molt trencada amb un dels pedagogs de la casa, quan se'm va escapar una paraula.

—Li prego que no em digui ballar—replicà instantàniament—. És la injúria més grossa que pot inferir-me. Jo sóc professor de ball. Aquesta és la meua aula i la casa té prou serietat per ésser tractada amb consideració.

Aleshores em va semblar escaient demostrar les meves poques ganes d'ofendre'l interessant-me per la sort de les senyoretes entrenadores. Però es veu que aquell dia no estava fi.

El professor de ball em va tranquil·litzar: —Qui? les noies llàstima? Vol callar. Quatre hores de treball i es fan un bon jornal. A més, l'entrenament els permet aguantar el treball sense esforç. Miri, aquí té aquestes que no havent estat sollicitades per ballar, ballen entre elles; si estiguessin cansades no ho farien. Després, ja n'he casat tres o quatre i bastant ben casades. Les estimo com a filles.

Sortim. El carrer està silenciós i fosc. Arreglats a fora, uns automòbils esperen que s'acabi la lliçó. És l'argument final. El que moltes vegades ha fet caure la balança. Les senyoretes entrenadores són de fàcil acontentar i tenen poques pretensions.

JOAN SOLER

L'APERITIU

Music-hall rosa i negre.—Abans l'apocalipsi treia el nas d'una manera gloriosa i clínica entre el tou de violetes de la Rambla de les Flors, i de tant en tant clavava una mandradora negra en el metall de les cotilles de les casadetes amb una gran pretensió d'ultratumba. Això era degut a la importància dels carros de les escorbaries, amb aquella campaneta de color de gos-comiú, als esguerrats que passaven els dies de carnaval disfressats amb samarretes avariades i bufant uns instruments de metall que havien anat a la guerra i que a les casernes ja no els podien fer servir; era degut també al predicament enorme de la Quaresma i als sermons carregats de sofre i de fum d'estampa que fabricaven els canonges i feien tremolar els angelets de sucre candi de la Catedral. Aquesta gran parada apocalíptica arribava al pinyol els dies de Setmana Santa, amb l'exhibició de pobres sense ulls, sense nas i sense boca, amb aquelles grans estibes de purulència que ofegaven el voltant de les esglésies.

Barcelona, malgrat els filats i els teixits, el café i el sucre i els sermons dels llerrouxistes i les procacitats dels escanaris, tenia, en l'època de la nostra infantesa, l'aspecte d'una gàbia amb un gran remenament de ratolins medievals i amb unes pinzellades de lepra i de penitència que feien tremolar. Aleshores els exercicis espirituals que es celebraven en aquesta època de l'any, i els dejunis que les famílies observaven rigorosament, agafaven un to de redingota negra i de cara de tres déus que donava gust. Els senyors que tenien tractes més íntims amb els falbalans, les xambres i els «cubrecoroses», arribaven a casa a les nou de la nit plens d'idees patètiques, de sentiments de regeneració, i es menjaven una torrada amb oli i sal en el silenci lúgubre i amb les genives pàlides del pec de l'eternitat. Les noies que aleshores feien exercicis tenien el nas violeta i el cor ple de rossinyols, uns rossinyols com uns escolanets blancs que només sabien plorar i només sabien fer escarafalls. I és que en aquells temps, les fórmules de la religió oficial encara tenien un aire de paper segellat i de tradició incorruptible, la pedra de les parròquies ginyolava desesperadament entre el mal gust de les pedres civils carregades de fums i de poca solta.

Ara les coses han canviat una mica; sense que ningú s'hagi menjat cap capella, el to apocalíptic que tenia el nostre país s'ha anat destenint. El Sant Pare de Roma ha anat afuixant de mica en mica la corda dels dejunis, i la Quaresma ja no se la imagina ningú com aquella vella escardalena i *estripta-cuentos*, amb set peus que són les set setmanes, i amb una penca de bacallà als dits que simbolitza la gran privació.

Han desaparegut els carros de les escorbaries amb la campaneta i han desaparegut els pobres a la graella; ara tot té un aire més enraonat; fins els jesuïtes, que sempre són i seran «extra-dry», ja fan uns exercicis més intel·lectuals i més plens de bunyols a la crema.

Però allí on es nota més el canvi delicat de totes aquestes coses, és en les noies que van a fer exercicis espirituals en els convents de moda i en les esglésies il·luminades de pippermint i de llimonada. Aquestes noies esperen els dies de penitència per imitar una mena d'orenetes falsificades, producte exclusiu del music-hall. Un music-hall rosa i negre, amb ciris, clavells blancs i besades imprecises. Abans aquestes noies anaven amb el cor a la mà; ara no és que precisament portin a la mà cap ombra de malícia, fins és possible que hi portin un cor perfumat i confitat com una cirereta. Però el que passa és el següent: aquestes criatures tenen un cervell massa filtrat pel progrés material, massa arrebassat de música de gramols, de llaua de saxofon i de puré de llavis apassionats o glacials, aquells llavis que se'ns han fet imprescindible per fer la digestió, i que les noies cacen en el cinema, situant-se en unes butaques fresques que tenen la virtut de mantenir els nervis al bany-maria. Aquestes criatures donen una importància capital a la roba interior, i això és el pas de gegant més apreciable que s'ha donat en el camí de la cultura. Doncs tots aquests elements barrejats contribueixen a donar un ritme especialíssim a les senyoretes que van i vénen de fer exercicis; la mica d'ombra de mantellina, la mica de rosaris que porten als dits—avui dia aquestes rosaris són gairebé fluids com les angoles i els *spaghetti*—, els donen encara una importància més forta per poder exhibir el seu ritme de girls de music-hall, per poder demostrar d'una manera ben clara que l'apocalipsi s'ha acabat sobre l'asfalt de Barcelona, malgrat ésser elles les que porten les últimes pallaroses d'apocalipsi enganxades en el carni dels llavis.

No importa que un jesuïta esterilitzat els expliqui les penes eternes de l'infern pel sistema acadèmic més escarolat i més inflexible. No importa que el ganivet del remordiment els faci un tall finíssim en el recó més primar del fetge. No importa que s'ho prenguin tot de bona fe i fins que deixin anar quatre llàgrimes. Tenen els ossos vacunats, tenen la pell massa addicta al disc de la gramola i als sospirs de totes les grètagarbos; l'eficàcia del music-hall negre i rosa està absolutament garantida.

JOSEP MARIA DE SAGRADA

mobles
urrutia

dormitoris, menjadors, rebedors, etc.

pisos complets des de 1.000 pessetes

facilitat de pagament a preus al comptat

carme, 14

(tocant a les ramblas)

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers - Passatges Marítims i aeris
Viatges a "Forfait" - Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.

INFORMES
I PRESSUPOSTOS GRATIS

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

Societat Espanyola de Carbur Metàlics

Correus: Apartat 190
Telèg: "Carburos"

BARCELONA
Mallorca, 232

Telèfon 73013

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : OXIGEN 99 %; DE PURESÀ, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : FERRO MANGANES I FERRO SILICI : SOCARRIMAT I SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : GENERADORS, BUFADORS, MANOMÈTRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS, GRATIS

EL NOU PARTIT CENTRISTA

El centrisme i el centralisme

Es curiós d'observar que molts dels que consideren Francesc Cambó un personatge funest per a Catalunya, ara que surt de l'òrbita de la política catalana en manifestar una contrarietat i combatin la darrera evolució, que el temps dirà si és l'última, de l'ex-líder de la Lliga Regionalista.

Però el que és les persones ben informades i que segueixen de temps ha la marxa del catalanisme — llegiu alguna editorial de Rovira i Virgili — no poden haver sentit

vent contra el centralisme: l'última fase de la batalla consistia a instal·lar-se a Madrid, voltat d'un gran prestigi, enlluernant als no catalans amb la beutat de l'ideari catalanista, convertit en una mena de federalisme històric, i des d'allí obtindria la llibertat de Catalunya; i no tan solament la llibertat, sinó una hegemonia ben merecuda. Catalunya, la protestatària, deixaria d'ésser el ferment anarquitzant; tot el tresor d'energies, orientacions, desigs i voluntats que

El senyor Cambó després de la reunió centrista

cap, mena de sorpresa davant de la naixença del nou partit del centre. La gestació laboriosa de l'infant, i abans la seva concepció, foren obra de molts d'anys de relacions i de ruptures; la idea, però, de posar-lo al món no fou mai abandonada del tot. Amb el partit del centre passa el mateix que amb la dictadura; com un riu subterrani, fluïren per un gran espai de temps; i, sinó que no està bé fer de profetes, afegirem que així com la dictadura, des del moment en què abandonà l'ombra on operava, mitjançant lleis de jurisdiccions, juntes de defensa i altres excessos, i sortí a l'aire lliure dissipada alegrament pel simpàtic Hereu Escampa Miguel Primo de Rivera, comença a deixar d'existir; car va provocar, afegint a la injustícia sorda l'escàndol palès, una reacció ciutadana. També el partit del centre, que no és sinó donar estat de dret a un fet de col·laboració i d'intervenció antíquissim — els anys volen — potser que, pel seu discurs de temps, determini ruptures de velles aliances tàcites; no podria fer creure les cartes canviades entre el duc de Maura i el senyor Cambó: en efecte, sota el torneig corrent hi havia una lluita implícita, un cabdillatge deixat desert a fi de no lesionar susceptibilitats, i aquell compliment un si és no és farsaiac del duc a l'ex-líder de la Lliga: «gràcies a Déu que un home com el senyor Cambó ha deixat de veure entrebancades les seves immenses capacitats per les fretures del catalanisme!»

ella representa servirien per a la renaixença d'una gran Espanya: l'Espanya definitiva. Bell somni que conté certes partícules de veritat! Després algú diu que Cambó fa política realista. Però sempre que s'acosti a la seva realització toparà amb una contra: que un bon castellà, lògicament, com hi ha món, s'estimarà més estar una mica més mal governat, però a la castellana: no es resignarà a desaparèixer: la llei de la conservació de l'existència és la primera de les lleis vitals. Per això, tan díficil com vulgueu dintre de les negociacions, arribarà un moment que dirà «prou!»; i si cedeix, per tal d'evitar discòrdies i perjudicis, només s'entremirarà aquell espai just a què l'obliga l'embranchada moral i econòmica de les masses d'opinió de l'altra banda del seu Ebre. Dit en altres termes, el piet de Catalunya, tal com estan les coses, encara és més fàcil de resoldre des d'ací que des d'allà. Depèn, més que d'ells, de nosaltres.

Aquest compliment en boca d'un polític, que tan bé va saber bescantar-nos en el seu darrer llibre, podria indicar moltes coses. Perquè és un fet que el senyor Cambó, en constituir el bloc centrista, s'ha limitat a posar la clau de l'arc a la política de tota la seva vida. Racialment català, el senyor Cambó, amb una tenacitat i una gran imaginació, servides per força talents polítics i, sobretot, parlamentaris, des de jove havia ideat una magnífica manobra envol-

Prova d'això, aquella Mancomunitat que ens fou concedida i presa amb pocs anys d'interval, i que ens fou presa, ironies de la sort, pel primer governant espanyol, facturat des de Barcelona amb el programa de la Lliga, que fes manifestacions ministerials rabiosament descentralitzadores!

Per això que l'única tara que, com a catalans, trobem a la maniobra del senyor Cambó, és que no fa més que lligar solament allò que ja passava sense tantes formalitats: aquelles intervencions de ministres catalans als governs de S. M. que no servien mai cap interès de Catalunya i que només provocaven una escisió monumental a la Lliga; però llavors, mal per mal, no essent lligats amb pactes, els prohoms regionalistes tampoc eren presoners de ningú i podien rectificar sense soroll les seves marxex: avui, si les coses esdevenen lògicament, és a dir, si passa el mateix que aleshores (i les paraules del Duc de Maura ens en fan molta por), no hi haurà més remei que optar per Catalunya o pels governs de S. M. d'una manera sorollosa. No veiem que aquesta situació de la Lliga sigui superior a la que ocupava durant l'assemblea de parlamentaris, ni creiem que deixant en mans dels de Madrid una remença de la categoria del senyor Cambó, siguin suprimits com per art d'encantament els tradicionals obstacles.

Ara per ara, el senyor Cambó s'ha limitat a reforçar un govern on hi ha el senyor La Cierva i el comte de Bugallal, Nosaltres, sense voler, recordem aquells ministeris barrejats dels temps de la guerra del Marroc, falcats amb el senyor Bertran i Musitu i el mateix senyor Cambó i que foren seguits d'una Dictadura.

Per això dèiem, en començar l'article, que l'aparició a la llum del partit centrista de fet podria determinar, segons com anessin les coses, la terminació d'una il·lusió molt vella, car el senyor Cambó, posat entre Catalunya i allò que va contra Catalunya, ja sabem què faria. Si no, la seva maniobra no tindria cap sentit.

Mirant a fora

Tot s'explica

Els delegats que havien participat a les negociacions navals franco-italianes que comentàvem en el nostre número anterior, van decidir d'acabar les seves tasques amb un sopar al ministeri de la Marina.

A l'hora de les anècdotes, parlant de les dificultats que, en les negociacions d'aquesta mena, els tècnics oposen als diplomàtics, un dels delegats anglesos va evocar un record de les negociacions de Washington.

El debat sobre els capital ships donava molta feina i semblava molt llunyà arribar a un acord. Briand va voler-ne parlar amb el propi almirall anglès i li deia:

—No acabo de veure quin interès teniu a conservar els vostres capital ships. Són feixucs, no desenrollen gaire velocitat i, quan surten alguns submarins, no els queda altre remei que amagar-se.

L'almirall anglès respongué:

—Tot això és innegable, senyor Briand. Però cada vegada que un capital ship se'n va a fons, també se n'hi va un almirall.

Economia i psicologia

Snowden és implacable en la seva política d'economies. Comparant les despeses de l'any passat amb les d'anys anteriors, ha trobat que els viatges dels parlamentaris britànics havien costat en 1930 cinc mil lliures esterlines més que en 1929. (A Anglaterra, els diputats viatgen a despesa del pressupost.) Per tant, l'irreductible Snowden ha proposat que, per alleugerir el pressupost i, per afegidura, donar un bon exemple al país, els diputats viatgin, d'ara endavant, en tercera classe i no en primera.

La proposta del canceller no ha estat acceptada. La culpa la va tenir l'observació d'un diputat conservador:

—Els nostres electors, si veuen els seus representants viatjant en tercera, no ens tindran ni mica de consideració.

El xofer diputat

El diputat treballista Alfred Smith, mort recentment, era un xofer de taxi que no havia volgut renunciar al volant malgrat l'elecció.

Un diputat advocat — argumentava — porta assumptes, un diputat industrial segueix fabricant, un diputat metge visita els seus malalts. Per què no he de seguir duent el meu cotxe?

I així va fer-ho.

Un dia que estava parat davant d'una casa de banca, Lloyd George, sense fixar-se en el xofer, s'enfilà al taxi. Acabat el trajecte, Smith digué al seu client:

—No puc acceptar propines d'un col·lega.

El cap del partit liberal s'adonà aleshores de qui era el xofer:

—Us he donat una ocasió — va dir-li — de parlar dels meus tractes amb la banca.

Com qualsevol xofer, Smith va haver d'anar un dia a la delegació de policia per un accident de la circulació. El comissari, havent-lo reconegut, es desfeia en excuses.

—No cal amoinar-se — digué Smith —. El que es presenta a declarar és el xofer Alfred Smith.

Els gossos presidencials

Coolidge és aficionat a tenir gossos. Els seus gossos es veu que vivien d'allò més bé a la residència presidencial, tant que, quan llur amo se'n hagué d'anar a viure a la modesta residència de Northampton, que es parteix amb un professor, els gossos s'escamparen per tot el barri, mancats de lloc per esbargir-se, i els veïns podien veure l'ex-president o la seva senyora anant a buscar els gossos pels jardins veïns i desent-se en excuses perquè havien trepitjat els parterres dels altres.

Segons els diaris humorístics americans, si Coolidge ha canviat de casa, anant-se'n a viure en una que té un gran jardí, és perquè els gossos puguin estar-hi bé sense molestar els veïns.

"Heimafloss"

El director d'escena Max Reinhardt passa pertot com a representant de l'art alemany. Però en realitat no és alemany, sinó ex-subdít austriac, més o menys txeoco-slovac un cop acabada la guerra.

Reinhardt ha demanat la seva naturalització al Reich, fent valer que a Berlín ha muntat la majoria de peces i que la seva firma figurava en el manifest del 93.

Però el govern de l'Estat de Turíngia s'ha oposat a la naturalització, alegant que el que cal és un teatre nacional germànic, i no un art dramàtic internacionalista posat en mans d'un jueu. A més a més, els nacionalistes rabiosos han fet propaganda en aquest sentit afegint que un home que té la Legió d'Honor no és digne de convertir-se en alemany.

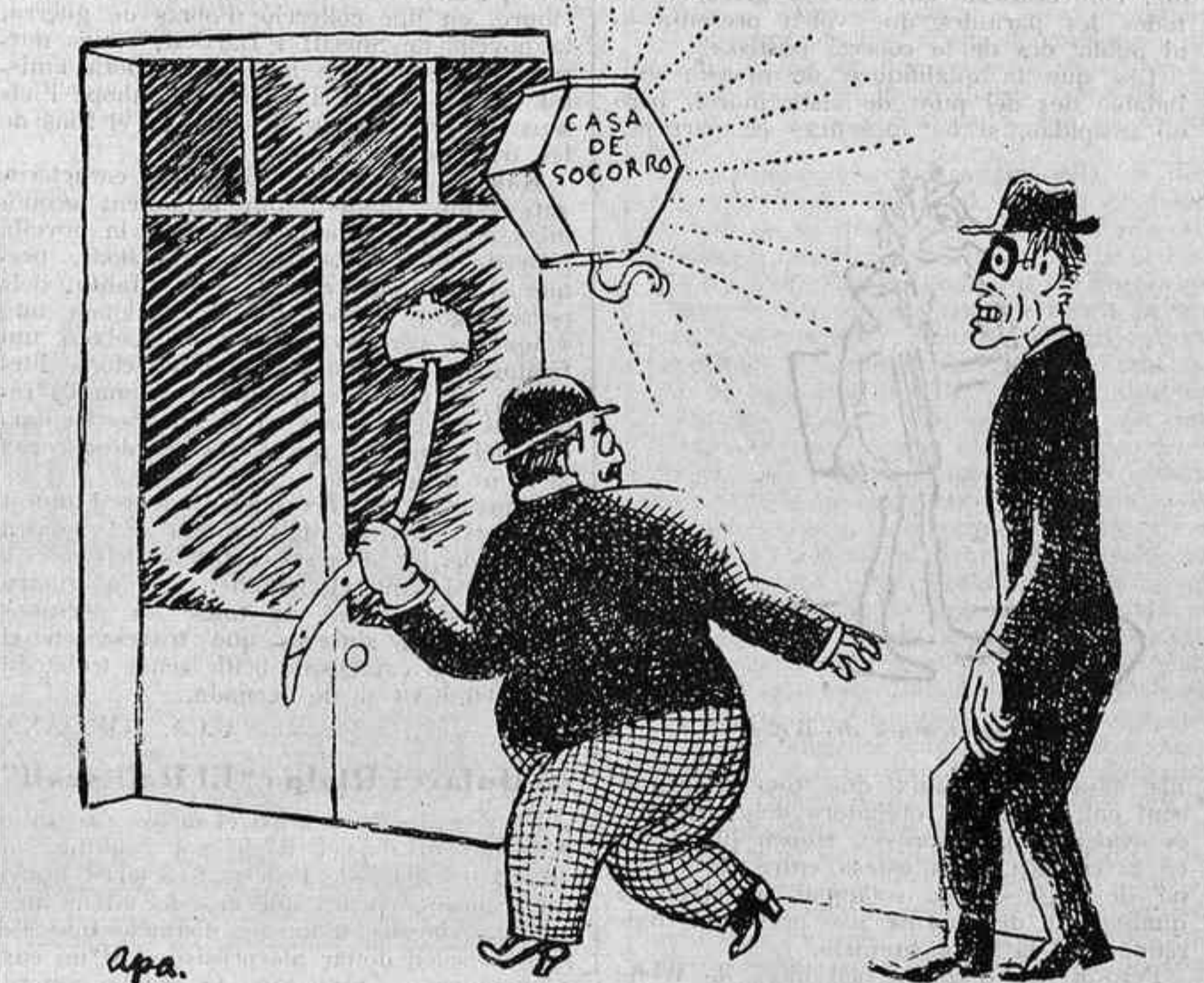
Reinhardt pensà nacionalitzar-se letó, però els diaris nacionalistes de Riga han fet soroll i el pobre Max ha pogut dir:

—D'escenografies meves pertot en volen, però a mi no em volen enlloc.

ESTAMPES DE BARCELONA El dispensari del carrer de Barbarà

Quan hi entràvem, tots tocàvem ferro. A La Publicidad hi havia un redactor que feia l'ofici per esport. S'hi estava tard i nit a la redacció, per gust, deia ell, i per si venia alguna notícia que pogués ésser còtzada a Borsa, deien els altres. Tenia més diners que lluc i feia successos i toros. La seva lletra era digna d'un litògraf. Mentre dibuixava sobre les quardilles amb

perfil d'amfora. Només li havien deixat les mitges i les sabates. Ens invitaren a admirar uns tatuatges sobre unas carns de color de rosa te. La decoració es limitava als pits i al ventre, i era d'un estil japonès exquisit. El volcà sagrat del Japó, el punxegut Fusijhama, eternament capçat de neu, era gravat al pit esquerre. El volcà sortia d'un primer terme de plantes lacustres mi-

aquelles mans petonades i peludes, sovint havia de sortir cap al dispensari del costat perquè el vigilant, des de l'ull de l'escala de la redacció, cridava: «Hi ha fiambren». En sentir aquest crit se li desveltava un estrany instint, que ell creia «instint periodístic», però el fet és que s'alçava precipitadament. Els ulls se li enclotaven i se li enxiuquen darrera els lentes, el bigoti espès se li estarrufava i els badissos se li aixampaven fent una gran ensumada. I tot apuntant una rialleta, marxava a grans gambades, per cert desproporcionades a la seva figura rabassuda i a les seves cames curtes.

Aquell home estrany frisava el dia que, per casualitat, no hi havia un succés de sang al dispensari. Però, com que tenia una sort absurda, la fortuna res no li regatejava.

El dispensari del carrer de Barbarà és el registre de la meitat de les tragèdies del districte V. És l'única casa de mala astrugència del barri. Els veïns miren amb prevençió el fanal vermell perquè saben que en aquella casa sovint hi ha un mort.

L'home del qual us parlo ens hi havia portat a tots i amb un cert goig, com si ens dugués a una casa de pernició. Era l'únic que en entrar no tocava ferro.

Un dels dies que hi vaig anar amb ell hi havia dos morts. Un sobre la taula d'operacions jaia ben estès, ben rentat, un sindicalista de divuit anys. Tenia un cos d'adolescent que semblava que hagués crescut d'una estrada, com un plançó, i uns peus i unes manasses enormes.

Morta i nua sobre una altra taula hi havia una Venus de les Drassanes. Ja abans d'acostar-vos-hi veïeu aquella cabellera que li feia l'última resplendor. Sabien només — ho sabia tot el barri — que havia estat a Yokohama i a les Filipines, des d'on havia vingut cap a Barcelona. L'havien morta per gelosia. Era una dona menuda i tenia un

nuciosament dibuixades. La pendent de la muntanya era més pronunciada que la Hnia, massa rodona, del pit. La cirereta del pit era el punt roent del volcà amb les clivelles de les erupcions i tot. Només ella podia veure a pler aquell dibuix, però, segons fama, el volcà es veia molt bé — i alçant un xic els ulls com si fos de debò — fent un petó a l'espatlla d'ella, acostant-vos-hi com si la sorprendéssiu. Aquest detall era la principal dada d'identificació de la morta.

Al cim de l'altre pit hi havia uns quants papellons sense simetria que semblava que volguessin succionar una flor.

Al ventre hi tenia una falçada de flors i un ocell estilitzat amb les ales esteses. La punyalada havia travessat el pit de l'ocell que tament semblava que queia mort. Per la ferida brotava encara un espurneig, un gotim de sang.

En sortir del dispensari el meu company llagimejava i amb l'idioma que ell parlava perquè ens creguéssim que era cubà, em digué: «Puede usted creerlo, amigo Brunet. Aquel pajarito me ha conmovido de veras. Parecía que iban a salirle las tripitas.»

MANUEL BRUNET

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

CAMISERIA F. Vehils Vidal 32-Avinguda Portal de l'Angel-34 7, Plaça Universitat, 7 REBAIXES EN TOTES LES SECCIONS DE LA CASA

¡NERVIOSOS! Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, diàpesis nerviosa, palpilacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós. Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als escolats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut. Basta pendre un flascó per convèncer-se'n Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

ROSSEND LLATES

¡NERVIOSOS! Prou de patir inútilment, gràcies a les acreditades GRAGEES POTENCIALS DEL DR. SOIVRÉ que combaten d'una manera còmoda, ràpida i eficaç la Neurastenia, Impotència (en totes les seves manifestacions), mal de cap, cansament mental, perduda de memòria, vertigens, fatiga corporal, tremolors, diàpesis nerviosa, palpilacions, histerisme i trastorns nerviosos en general de les dones i tots els trastorns orgànics que tinguin per causa o origen esgotament nerviós. Les Gragees potencials del Dr. Soivré, més que un medicament són un element essencial del cervell, medul·la tot el sistema nerviós, regenerant el vigor sexual propi de l'edat, conservant la salut i prolongant la vida; indicades especialment als escolats en la seva joventut per tota mena d'excessos, als que verifiquen treballs excessius, tant físics com morals o intel·lectuals, esportistes, homes de ciència, financers, artistes, comerciants, industrials, pensadors, etc., aconseguint sempre, amb les Gragees potencials del Dr. Soivré, tots els esforços o exercicis fàcilment i disposant l'organisme per reprendre'ls sovint i amb el màxim resultat, arribant a l'extrema vellesa i sense violentar l'organisme amb energies pròpies de la joventut. Basta pendre un flascó per convèncer-se'n Venda a 5'50 ptes. flascó, en totes les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i Amèrica

La baixa dels preus o el cercle vicios (Simplicissimus, Munic)

J. ROCA Cada JOIA MARCA UNA ÈPOCA RAMBLA DEL CENTRE, 33 · PASSATGE BACARDI, 2

LES LLETRES

ELS LLIBRES

H. G. Wells: "L'amor i Mr. Lewisham"

Si la publicació de la novel·la de Wells *L'amor i Mr. Lewisham* (Edicions Proa, Biblioteca Oreg) és un cert indiscutible, cal confessar que no són gaire encertades les paraules que volen presentar-lo al públic des de la coberta postissa. Les que la qualifiquen de novel·la «saludable des del punt de vista moral, però no insípida», si bé superflues en part per

havia recorregut els escenaris europeus i americans; calia aprofitar l'excitada atenció del públic donant-li en una nova forma allò que el satisfia.

Aquest aprofitament de l'èxit ha estat fet, en aquest cas, d'una manera ben discreta, i Edicions Proa han fet molt bé d'incloure, en llur col·lecció d'obres de guerra, la novel·la de Sheriff i Bartlett, on és narrada la història de la commovedora amistat de Jim Raleigh i Dennis Stanhope i els seus trontolls angixosos damunt el fons de les trinxeres.

Raleigh, Stanhope, Osborne, caracteritzats d'una manera tan bellament econòmica en l'obra dramàtica, són a la novel·la proveïts d'antecedents que cal flor, perquè si no afegeixen res a la vitalitat dels personatges, tampoc no hi ocasionen una d'aquelles pèrdues que es produeixen tan fàcilment en aquestes manipulacions literàries. El punyent diàleg del drama és reproduït en gran part en els dos terços darrers del llibre, en què l'acció es desenrotlla al front de combat.

Una altra de les bones coses d'aquest llibre és l'actitud dels autors (revelada a través de les diverses actituds dels personatges) davant el fenomen de la guerra —l'actitud natural de totes les persones intel·ligents i sinceres que travessaren el darrer gran cataclisme bèl·lic sense trobar-hi llur definitiva fi de jornada.

C. A. JORDANA

A. Bulart i Rialp: "El Relliscall"

No recordem ben bé si el nostre car amic Alexandre Bulart i Rialp pot ostentar en argent la cigala de Provença, o si és «mestre d'obres», encara que ens decantem més aviat a «mestre d'obres», distinció que els felibres solen donar als prosistes—si no ens equivoquem—, així com la cigala sonora és concedida per a ús dels poetes.

De tota manera és bo que els nostres lectors coneguin el nostre amic Bulart i Rialp en la seva doble personalitat de literat, condecorat pels felibres i autor d'un llibre anomenat *De les meves tres queres*, i polític conspicu de la joventut de la Lliga, probablement candidat a les futures eleccions municipals pel districte VI.

Dins la secció política glosarem, si s'escau, les seves tasques municipals. Ara per ara només podem parlar del literat.

El Relliscall és la seva darrera producció. Es tracta d'una novel·la escrita dins una tècnica del segle passat. A estones, com a reconstrucció històrica, no deixa de presentar el seu interès; però nosaltres, com a amics lleials, no podem dissimular la contrarietat que ens ha produït que el senyor Bulart i Rialp, que tants i tan bells fruits prometia en *De les meves tres queres*, s'hagi deixat arrossegar per la facilitat de la ploma i encara s'entesti a conrear un gènere que ha donat prou de si. I, sobretot, havent-lo tractat particularment, i sabent que té prou enginy per a llaurar més fons, en terres més dures i més fèrtils.

No negarem que ens han fet riure els trossos sànetescos de la novel·la. Però, a força de repetir-se, els uns fan nosa als altres. El sànetisme només es permet en els contes i narracions breus. Si no, ofega la trama psicològica de la novel·la. I, tot sovint, l'afany de forçar la nota duu a coses inclús de mal gust i que, per llur cruïda, juren amb el fons rosat de l'obra.

No; no és aquest el camí. El senyor Bulart i Rialp—no volem adular-lo—pot i deu assolir una major modernitat. Si no ho erguéssim, no ho diríem.

R. LL.

UN LLIBRE SENSACIONAL

La mort de Harding

Es creença molt estesa que les maquinacions tenebroses, les intrigues en què es barregen interessos i crims amb supersticions fosques, pertanyen gairebé en exclusiva a les velles dinasties. I, encara, que tot això era més propi—malgrat el cas Rasputin—dels temps antics que no pas dels contemporanis. Però es veu que no és pas així, i que fins en països que durant llarg temps han fruit d'una bona fama de despresos de les corrupcions de les velles civilitzacions, no tenen gran cosa a envejar de les pitjors tenebrositats de la història. Un d'aquests països eren els Estats Units, fins que la creixent corrupció política l'ha posat a la capdavantera —entre moltes d'altres coses— de la immoralitat. Ja no els queda res a envejar a Europa, la qual sobrepassen per les proporcions gegantines que hi pren la corrupció.

Un llibre recent, les primeres notícies del qual tinguerem l'estiu passat i que ara acaba de sortir en traducció francesa, és un dels documents més sensacionals sobre els Estats Units, i, pel fet de referir-se a casos concrets, d'un interès més apassionant, almenys pel gros públic, que les *Scènes de la vie future*, de Duhamel, per exemple, sobretot ara que l'interès del lector mitjà es reparteix per igual entre la biografia i la novel·la.

Aquest llibre és *L'estranys mort del president Harding*, i el seu autor és G. B. Means. Aquest fou el detective privat de la senyora Harding i en qualitat de tal explica el que va veure i va sentir en l'exercici de les seves funcions. Tot el que sabem de Means ens ho explica el mateix, i realment, no en surt pas gens afavorit. Espia al servei d'Alemanya durant la guerra, detective particular després, no té pas una moral irrepugnant. Però almenys no es vol presentar millor del que és. Barreja amb una colla de pocavergonyes, no pretén justificar els seus actes, disposat sempre a obeir, seguint la norma de conducta que s'ha triat: «Els que et demanin i no preguntis res.» Content d'haver obeït aquest principi, s'enorgulleix de la seva vàlua professional per fer aparèixer i desaparèixer papers comprometedors i per dur a terme les més delicades gestions, feina per la qual cobra noranta dòlars per setmana, però en gasta molts milers cada mes. «Naturalment—explica—que això no ho pagava el Govern.»

Presentat el personatge, presentem el que conta. En octubre de 1921, Mrs. Harding el crida a la Casa Blanca. Mr. Harding fa un any que és president i ella és la *First Lady of the land*. Però, en realitat, Harding no és més que un ninot que fan moure alternativament la seva dona i la colla de polítics que li han assegurat l'elecció, colla moguda per un gran bandit, Harry M. Daugherty. Aquest va ésser qui féu president a Harding perquè li convenia pels seus múltiples negocis bruts. Harding li ho pagà atorgant-li —a petició pròpia— el ministeri de Justícia. És en aquesta data que comença l'enemistat entre l'Atorney general i la dona del President. Aquesta, que no sap res de la política ni d'administració, es guia pels consells d'una vident, que consulta per escrit. En saber-ho el President, agafa por: el text de les consultes pot ésser utilitzat pels enemics. El detective Means rep l'encàrrec de subtilitzar la preciosa correspondència —i en explicar-ho en el llibre s'estarrufa d'orgull professional.

D'aleshores ençà comença la intimitat entre Mrs. Harding i el detective, el qual comença a adonar-se que la «Primera Dama del país» és víctima d'una follia que no farà sinó augmentar amb els anys. El president té una amant, Nan Britton, que pretén àdhuc haver tingut una filla d'ell. Mrs. Harding és cada dia més i més obsessionada per la por de l'escàndol: escàndol polític per les relacions amb Daugherty, escàndol moral per les relacions amb Nan Britton. En un país menys saturat d'hipocresia puritana, i sense la gelosia gairebé animal de la pertorbada Mrs. Harding,

aquest segon escàndol pesaria poc. La gelosia li enterboleix el cervell cada vegada més, i el drama es torna tragèdia.

Moren sobtadament o de suïcidi alguns de la colla Daugherty, el darrer d'ells Jess Smith, oficialment suïcidat, però realment suprimit per la colla per tal d'evitar revelacions comprometedores. Mrs. Harding, que li professava simpatia, crida el detective

El president Harding i la seva muller

i aquest ens reporta la conversa, penúltima que hi hagué entre la Presidenta i ell. La situació és cada dia més insostenible; el President no es veu amb cor de trencar ni amb Nan Britton ni amb prou forces per desempallegar-se de Daugherty i companyia. Parlant de la primera, profereix paraules que Mrs. Harding, enfollida de gelosia, no li podrà perdonar mai. Des d'ara, odiarà el seu marit amb tota l'ànima, i, en la seva creixent follia, Mrs. Harding es creu, per dir-ho com Bernard Shaw, la «Dona del Destí». Retreu que Anglaterra ha estat governada per dones en períodes dels més famosos de la seva història. Consulta la pitonissa —com és obligat en les grans circumstàncies de la vida— i la vident li respon que el President morirà, però que ella, la Dona del Destí, queda predestinada.

Harding, compromès a ésser novament candidat a la presidència, emprèn la campanya electoral. La seva dona no dubta que els seus adversaris polítics treuran a la llum tota la corrupció de la seva presidència. Harding cau malalt a Vancouver. Al cap de poc, és anunciada la seva mort i, de retorn a Washington, Mrs. Harding pregunta a Means si pot impedir l'autòpsia.

Aquesta última conversa acaba així: «Warren Harding ha mort, amb l'honor salvat, tal com Mrs. X (la vident) havia predit. Si arriba a viure un dia més, hauria estat massa tard. No he trait ni el meu país, ni el partit ni el meu marit. No em sap greu res: he acomplert el meu destí.»

«Després d'un llarg silenci —i responent a una pregunta formulada, però que ella havia endevinat, Mrs. Harding digué amb veu dura, mirant-me als ulls: —Mr. Means, hi ha coses que no es diuen a ningú.»

«Senyora, hi ha coses que no cal dir-les.»

Tal és, en imperfecte resum, el llibre sensacional de G. B. Means sobre un fet que, traslladat a la novel·la, s'hauria titllat d'inverosímil: el mot rocambolesc hauria semblat lleuger. Ara que la moda és decanta als documents, aquest llibre n'és un, i sobre fets ben pròxims a nosaltres en el temps. I senyalem encara una cosa que no pot ésser passada per alt: que sigui possible publicar revelacions d'aquesta mena a tan poca distància dels fets.

VARIETATS

L'italià i els superlatius

Ugo Ojetti diu en el darrer número de la revista *Pegaso*:

«Rellegeixo en el *Diari* d'Emerson les notes sobre el seu viatge a Itàlia en 1833 (...). A Florència, que és la ciutat que Emerson preferí, anota: «Els italians usen massa el superlatiu. Landor diu que Itàlia és el país del *issimi*. Un, per dir-me l'altre dia que era la mateixa cosa que jo havia dit abans, digué: *C'è l'istessissima* (mateixíssima) cosa. I al restaurant, el cambrer al qual pregunto com està la crema, respon: *Squisita*.»

«Justa, i fins «justíssima» observació, que mostra una de les febleses del nostre caràcter. Si jo pogués, faria una llei per només permetre als escriptors un superlatiu cada cent pàgines. No podent-ho, el meu consol és pensar que en cent anys hem fet alguns progressos. En els sobres, el *illusterrimissim* i el *gentilissim* gairebé han desaparegut. Es clar que aquest matí he rebut un sobre de la Universitat de Nàpols amb un magnífic *Chiarissimo signore*, però això és cada dia més rar. En els diaris, pel contrari, els superlatius cada dia abunden més. I això que l'adjectiu simple és ben preferible! Això és el que convindria començar a ensenyar a les escoles; vull dir als mestres.»

Completament d'acord, sinó que no som tan optimistes com Ugo Ojetti. Encara abunden els superlatius; el feixisme, que literàriament és un subdunnunzianisme, està fent un gran ús de superlatius i fins n'ha creat de nous.

Una tesi sobre periodisme

A l'*Ecole des Hautes Etudes Sociales* de París, una candidata ha presentat una tesi sobre *El periodisme espanyol de 1919 a 1929*. Període particularment interessant, devia pensar l'auditor. Però... ni una sola revista catalana figurava entre els periòdics estudiats. No hauríem tingut, doncs, gens de sort en la primera tesi presentada a l'Escola del Periodisme si el tribunal no hagués estat format pels senyors Viñals, de l'Institut Hispànic; D'Ardenne, de Tizac, que traçà un panorama de la política dictatorial en relació amb la premsa, i el nostre col·laborador A. de Falgairolle, que senyala les llacunes del treball i renyà la candidata per tractar el català de dialecte.

Preparatius Goethians

L'any vinent s'escau el centenari de Goethe. Mentrestant, i com a preparatius, hom restaura la casa del poeta, que amenaçava ruïna, i els editors preparen edicions d'obres de Goethe i de tota mena de llibres que hi facin referència.

Ara fa poc, s'ha publicat el text d'un contracte de Goethe amb l'editor Goschen. Està datat a Karlsbad el 2 de setembre de 1876, és a dir, abans del viatge a Itàlia. El poeta lliurà a l'editor l'original de dos volums, i en promet sis abans de dos anys.

De moment, Goethe rep dos mil reichsthalers per aquells dos volums, és a dir, uns sis mil marcs. En 1823, quan les seves obres feien quaranta volums i fruita d'una anomènada mundial, el seu editor no li volgué pagar cent mil thalers per una edició de les obres completes.

Actualment, a Europa i a Amèrica (excloent el petit país en què vivim), hi ha molt sutors de menys reputació —i no parlem d'altres qualitats— que treuen molt més profit material de les seves obres.

Autocaricatura de Wells

als assabentats (puix que tota moralitat com cal, és a dir, orejadora dels costums, és evidentment saborosa), troben justificat en la creença, molt estesa entre certa mena de negats, que solament mereixen el qualificatiu de morals els productes més refinats de la fador literària.

Però parlar d'aquest bell llibre de Wells com d'una «novella lleugera, com si diguéssim a l'aquarella, d'unes amors somrients», en sembla no solament injustificat, sinó despistador. Perquè l'amor de Mr. Lewisham no és limita a ésser somrient quan escau, sinó que també passa pels alts i baixos, els mals de cap, les punyides i les angixes de tot amor digne d'historiar-se. I si aquesta obra és lleugera en el sentit que no es fa mai pesada (sinó que us encomana aquella pressa de lectura produïda pels llibres més genuïnament satisfactoris), d'altra banda no deixa mai de fer el seu pes molt ponderament entre els problemes importants que suscita.

Només els professionals de l'esarrip, que mesuren els sentiments per llurs efectes espectaculars, deixaran de sentir la densitat emocional que s'arrecera en la bella contenció amb què l'autor ens exposa el curs de les amors d'Ethel i Mr. Lewisham. I han d'ésser ben ensoportats els qui no es gaudeixin, com d'una vera festa major intel·lectual, de les sàvies manifestacions de Mr. Chaffery. I ben pos clarividents els qui encara, llegit aquest llibre, gosin relacionar H. G. Wells amb Jules Verne.

Sheriff i Bartlett: "Fi de jornada"

El costum profitós d'espremer la popularitat va portar R. C. Sheriff, l'autor de *Journey's End*, a escriure, amb la col·laboració de Vernon Bartlett, una novel·la a base del seu drama famós. *Fi de jornada*

URODONAL

treu el dolor de ronyons perquè dissolt l'àcid úric

Estic satisfet del resultat obtingut amb URODONAL en tots els casos en que està indicat.

DE DOMINGUEZ ROJAS
Coordinador de la Facultat de Medicina de Sevilla

GRÀFIC INDICADOR DELS LLOCS A ONT ES LOCALITZA EL REUMA

A.F.I.S.A.

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

Director **Carles Ossorio**
personal tècnic - comptable

Layetana - 18 - pral. B
Especialitat industrial i utilitat - Abonaments

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

PONCHE Chaco

ENTONA EL COS PER A LES NITS FREDES

NUTRITIU AROMATIC DELICAT

Després del teatre, prengui

PONCHE Chaco

—Ja comprendrà que amb el dia que fa avui no puc tornar-li el paraigua...
(Le Petit Parisien, París)

—Però, mamá, com goses aconsellar-me que em casi amb l'Oscar, si és un xicot que no comprèn res d'abstracte?
(Haagsche Post, La Haia)

—Aquests autos s'assemblen a les dones d'ara: no es pot distingir el davant del darrera.
(Jugend, Munic)

Acaba de publicar-se el llibre de **JOSEP PLA**

El sistema de Francesc Pujols

Manual d'hiparxiologia

Preu: 5 pessetes

Administració i venda: **Llibreria Catalònia**
17, Plaça de Catalunya, 17

AIGUA DE ROCALLAURA

LA DEU MÉS RICA DEL MÓN

Si vostè pateix d'Albuminúria, Litiasi úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatosa, Nefritis crònica, es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn en ampolles de litre i mig i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals **FORTUNY, S. A.**
Carrer Hospital, 32 | Salmeron, 133

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

I EL TEATRE

LES ESTRENES

J. Romain al Pigalle

Un bon número de ball

“Rosa de Lima”, novel·la de Guimerà adaptada per Amichatis (Teatre ROMEA)

Quan Guimerà, en crear l'assumpte de la seva Rosa de Lima, en comptes de fer-ne una obra teatral en féu una narració destinada a La Novela Corta, és de pensar que no obrà pas inadvertidament ni per error.

Podem suposar que Guimerà, si de Rosa de Lima no va donar-nos en un dels seus dramas, ell que, indubtablement, degué sospesar i considerar tot el partit que se'n podia treure dalt d'un escenari, que és on podria donar a la seva inspiració tota la seva volada i tota la seva força i el marc més adaptat al seu geni, no féu pas pensant en reservar l'empresa al talent de l'Amichatis que, temps després, se n'encarregaria.

No creiem que hom hagi de treure la caixa dels trons i parlar ací de cendres sagrades, irreverències i profanacions. No és pas un excés de devoció a les ombres augustes i als prestíjigs pairals el que ens fa parlar d'aquesta manera. És només el fet d'estar convençuts que davant de l'obra aliena, la més elemental delicada ens aconsella—estimant-la, admirant-la, reverenciant-la o no—deixar-la tal com la trobem.

No hi hauria d'haver ningú que pogués tenir l'impudor de considerar-se facultat, per bona que sigui la seva intenció, per posar les seves mans damunt d'allò que ha fet un altre per corregir-ho ni esmenar-ho en cap sentit. I no cal dir que, com més admirat i més estimat per nosaltres sigui aquest altre, més altes seran les consideracions que ens n'hauran de privar. L'alta qualitat de les excepcions que faríem en aquest cas no serviria més que per a confirmar-lo.

D'una novel·leta més o menys emocionada i sentimental no era pas per aquest cantó que brillava més el geni de Guimerà—, Amichatis n'ha tret un melodrama atapeït de trucs de la pitjor espècie. Els moments més bells i de més emoció poètica són totalment de Guimerà—com quasi tot el primer acte, que ens resulta, en veritat, escenificat amb molta bona traça i el millor de l'obra. Quant a allò que hi ha posat Amichatis, és de ben poc valor. Els dos quadros del segon acte gairebé diríem que són detestables; llevat dels personatges d'Hipòlit—dibuxat per Guimerà—i Mònica—creació d'Amichatis—, tots els altres són completament anodins,

tant pel seu moviment com pel seu diàleg. Acaba d'arrodonir la misèria de les escenes els discursos mitinescos i sentimentals que etziben a cada moment.

On és l'Amichatis d'aquells Miserables que avui encara hi ha qui els recorda? Ens fa fer aquesta pregunta veure que aquests revolucionaris i discursjadors que se'ns presenten en Rosa de Lima semblen inspirats i calcats damunt dels d'aquell teatre tan dolent que feia l'ultramontà don Cándido Nocedal per a ús dels que troben que tot va bé. No demanem—ni molt menys—que hom faci demagògia—ni en el teatre ni enllloc—, però sí que hom tingui una mica més de bon gust. Amichatis, si ha sentit bajanades i nicieses com les que fa dir a aquests seus personatges, haurà sentit també algunes coses més serioses i més intel·ligents. Referint-nos als tres conterts de la taverna, li haurem de dir que ens sembla que l'obra no hauria perdut res amb què no fossin tan ases. A part que ja haurà vist que el públic no s'adona pas massa de les tres caricatures que representen—ni d'allò de serenós y vigilantes de l'antiga Publicidad, que hom ha retret tantes vegades. Tot això quant a ridiculitzar, que quan s'ho pren seriós—en els parlaments de les dones, és clar—hi aboca, amb el mateix mal gust, tota la demagògia que li surt del magí.

En el tercer acte, hom abusa amb excés del sentiment i per mitjans massa primaris, encara que hi ha alguna escena—com la d'Hipòlit i Mònica—ben portada i viva. Altres—com la visita del metge—falses de cap a peus. Aquestes coses creiem que s'han d'evitar, però si no es saben evitar convé tractar-les amb més coneixement i més propietat.

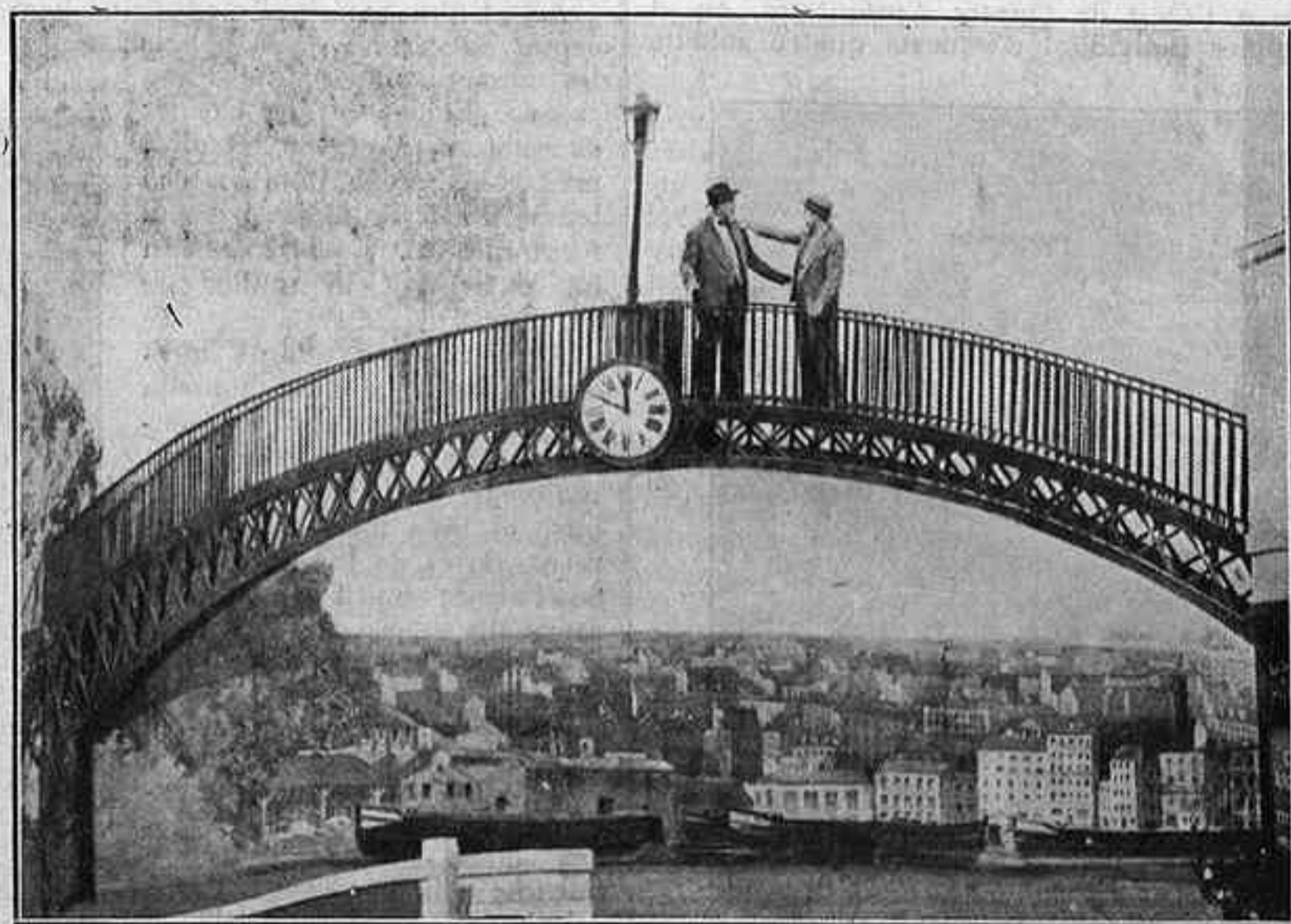
La interpretació, excellent. Maria Vila—que ha estrenat aquesta obra per al seu benefici—ens dona una Rosa de Lima amb veritable intensitat i fent ressortir les seves grans condicions de tràgica; la senyora Guart fa una Mònica a la qual no hi ha cap objectió a fer; la senyora Rodríguez, molt bé; la resta de la companyia secundària intel·ligentment. A remarcar el senyor Daví en les dues fases del seu Hipòlit. Els personatges borrosos dels altres no permeten adonar-se'n gaire.

JOAN CORTES

Una de les obres més remarcables i sens dubte la més singular de la present temporada teatral a París, és *Donogoo-Tonka*, de Jules Romain. Escriptor d'una aguda lucidesa, les seves obres satíriques desmunten sovint algun aspecte de la societat moderna i arriben a mostrar-nos, amb una exageració molieresca, de farsa, els seus ressorts més secrets.

Així, *Donogoo-Tonka* és la sàtira del món

farsa molieresca. Però no s'esdevé així perquè entre la qualitat del talent de Romain i de Molière hi hagi alguna semblança, sinó perquè Jules Romain posa en la seva obra uns savis, uns cautelosos ressors de Molière; perquè aplica d'una manera científica els mecanismes que Molière, amb els ulls fets només que damunt de la carn viva, d'una humanitat adolorida i grotesca, improvisava.

Escena del començament de «Donogoo-Tonka»

de les finances. Per la seva qualitat ens recorda la *Bola de Neu*, de Charles Soldevila. Ambdues són l'apoteosi del bluff. Si en l'obra de Soldevila, l'inflament produït per una crítica obstinadament exagerada, transforma un pobre ximplet en un pintor de moda, en la de Jules Romain, la saturació d'una propaganda comercial audaçiosa fa néixer una magna explotació d'unes condrades aurífiques, allò on no hi havia més que unes terres absolutament despoblades. El que comença com una estafada, es converteix, gràcies a aquesta propaganda efectista, en un esplèndid negoci, que meravella els mateixos que el provoquen. Si a l'obra li llevem la seva exageració que la fa teatral i bufonada, ¿no ens trobarem que explica un dels més sorprenents mecanismes de la moderna finança?

L'obra, complexa com és, presenta encara un altre aspecte no menys interessant: l'exaltació de l'error científic, causa per a Jules Romain de la grandesa dels pobles. Car la falla de les condrades aurífiques que la propaganda converteix en una realitat, neix de l'equivocació d'un savi, que l'autor equipara amb la de Colom, en descobrir l'Amèrica quan en realitat creia haver arribat a l'Índia.

L'humor de Jules Romain és sempre—i ho és essencialment en aquesta obra—transcendental, especulatiu, i més que a fustigar febleses, es complau a bastir teories paradoxals, tals com aquesta que la prosperitat és fundada en l'error. Això dona al seu teatre una aparencia cerebral, fins alguna cosa de fredor científica. La seva mateixa ironia no raja mai d'una manera espontània. Tots els seus efectes són calculats intel·ligentment, sense fiar-se mai a l'instint, a la intuïció. El seu diàleg, d'una fredor i d'una llusor de níquel, fins d'una precisió d'aparells clínics, és una aplicació sàviament calculada d'aquells ressorts que els humoristes de debò manipulen sense adonar-se'n, inventen o creen en el moment de necessitar-los.

Del seu teatre ha estat dit—ací mateix ho insinuàvem més amunt—que recorda el de Molière. Fins on és exacta aquesta observació? Ningú potser, en efecte, no modernitza més subtilment que Jules Romain la

Altrament, Molière es complau a treballar els temes eternals, aquells temes que interessen a tothom i que tothom comprenia. Jules Romain sent, en canvi, una mena d'exasperació per ésser original i rar. Fins en aquells temes que Molière havia treballat—pensem en *Knok o el triomf de la Medicina*—Jules Romain s'esforça a donar-los una aparencia brillant de novetat, d'estranya i singular recerca.

Però *Donogoo-Tonka* no és solament singular pel seu contingut. Ho vol ésser també per la seva estructura. Abans d'escriure l'obra en la seva actual forma teatral, Jules Romain n'havia fet una mena de novel·la cinematogràfica o, millor dit, de *scénario* per a un film. És, doncs, sota la influència del cinema que neix la seva obra, i del cinema vol tenir la rapidesa del moviment, la varietat de l'escenari. En total té vint-i-quatre quadros i, d'un quadro a l'altre, anem i tornem d'Europa a Amèrica. Només la construcció a París d'un teatre com el Pigalle, que disposa d'un escenari únic al món, ha fet possible l'escenificació d'aquesta obra. I la crítica de París ha convingut que l'obra, com a espectacle, amb la seva prodigiosa realització escènica i els decorats, divertits o poètics i sempre encisadors, de Paul Colin, és tan interessant o més que el mateix text. Els més entusiastes han arribat a concloure que fins a la representació d'aquesta obra, el teatre Pigalle no ha estat dignament inaugurat.

Un hom, però, no sap estar-se de preguntar què s'esdevindria si l'obra fos representada en un teatre que no comptés amb els prodigiosos elements del Pigalle. ¿No sentiríem aleshores la fatiga de veure començar tants quadros, d'haver de parar una atenció nova tan repetidament? ¿L'obra tindria aleshores un ràpid ritme cinematogràfic o, al contrari, agafaria un ritme lent i desesperant?

DOMÈNEC GUANSE

Els diuen «Mae Gipsy and Partner». Ella, és una criatura fràgil i delicada, gairebé etèria de tan alada. I amb una dosi considerable d'ànima, que s'inscriu constantment en el seu rostre expressiu. Ell, és el que els francesos en diuen un *solide gaillard*. Atlètic i *costaud*, elàstic i flexible també, els seus moviments, d'una desimboltura natural i d'una *aisance* perfecta, descriuen en l'espai les més harmòniques combinacions de línies. I, tots dos junts, fan la parella ideal.

Ben coneguts a l'estranger—ella, és l'excel·lència Xaïme Bey; ell, era el professor de ball de la gran duquesa Anastàsia Mikolovaia—, no han treballat encara a la Península. Però debutaran aviat a Barcelona. I una sessió privada ens ha donat la sortosa avinentesa de conèixer el seu art excepcional. Art afinat i precís, fet d'una elegància suprema d'actituds harmóniosament rolligades. Poques vegades hem vist una il·lustració més exacta de la teoria de la dansa, que no és solament un art plàstic, sinó també un art rítmic, no solament un art en l'espai, sinó també un art en el temps. La dansa, en efecte, no és solament un art estàtic, sinó també un art dinàmic. I aquesta veritat és massa sovint oblidada pels seus creadors, especialment pels ballarins acrobàtics, que ens ofereixen generalment una sèrie d'actituds, indubtablement plàstiques, però isolades, sense el necessari lligam, deslliades unes dels altres, tot i trencant així la imprescindible continuïtat del ball. Idèntica manca de lligam s'observa també en els debutants. La dansa, però, no és solament un seguit de belles figures immòbils, sinó també i sobretot la successió d'aquestes figures harmóniosament lligades, unides entre elles per lligams imperceptibles. «Poema de gestos, poema sense frontisses ni rimes dubtoses», ha dit Louis Léon-Martin d'uns asos de la dansa portuega.

Mae Gipsy i el seu *partenaire* ens ofereixen un exemple perfecte de tot el que precedeix. Aquesta parella de ball sap encadenar les seves actituds amb una precisió absoluta. En possessió d'un agut sentit de la composició, cal veure aquests dos cossos, que es conjunquen meravellosament, teixir les més eufòniques figures, graciosament compostes, desteixint-les tot seguit i creant de seguida d'altres, sense transició visible. Cal veure Mae Gipsy i el seu *partenaire* en el boston; ella, amb una deliciosa roba blanca; ell, portant el frac sans en avoír l'air, «que és precisament la manera difícil, la manera única de portar-lo», com deia un crític de G. Fontana, el *partenaire* de Marjorie Moss. Cal veure'ls en el boston atenyent sense esforç la qualitat de cosa ingràvida i alada, lleugera i aèria. I cal veure'ls en el tango, també, traslladar-se—meravella de ductilitat—al pol oposat i adoptar un aire *crâne* i decidit, amb espurnes de bravata. I tot amb una sèrie de passos originals, absolutament personals. I tot amb una exacta dosificació de l'acrobàcia.

Compte amb l'acrobàcia, en efecte. Compte, molt de compte, amb la dansa acrobàtica que, presentida abans de la guerra per la *valse-tourbillon* i iniciada tímida per Mistinguett i Max Dearly amb la *valse choupée*, es convertí aviat en una sèrie d'exercicis violents i brutals en els quals l'esforç, massa evident, mata l'elegància. La majoria de ballarins acrobàtics posseeixen la força, però desconeixen la gràcia. Mae Gipsy i el seu *partenaire*, no. En els seus balls, l'acrobàcia intervé comptades vegades. I quan ho fa, és sempre en el precís moment, en el moment just, i amb un tacte exquisit. L'esforç, vençut, cedeix el pas a la gràcia triomfant.

«Mae Gipsy and Partner». Heu-vos ací la parella ideal, «Mae Gipsy and Partner». Heu-vos ací el *couple mondain* per excel·lència.

SEBASTIÀ GASCH

Parlant amb Alexandre

Gairebé cada any els barcelonins aficionats al teatre francès tenen el gust de veure en un dels nostres escenaris aquest exemplar matrimonial d'artistes que componen Mme. Robinne i M. Alexandre, de la Comèdia Francesa. A cada nova visita, Mme. Robinne presenta una mica més apagada la resplendor d'aquella esplèndida bellesa que tants admiradors li ha valgut, i M. Alexandre ens mostra els progressos de la seva calvicie, lenta, però segura. Si un any, per qualsevol circumstància, no poguéssim admirar l'elegància de Mme. Robinne i els colls d'ales i les americanes creuades del seu marit, semblaria que ens falta alguna cosa, que ens han estafat el pes de la temporada teatral...

M. Alexandre és un actor excellent i, a més, un home d'una gran simpatia personal. Gran coneixedor del seu art, que estima per damunt de tot, una conversa amb ell us ofereix, entre molts altres, l'avantatge de no topiar amb aquesta irrisistible tendència al cabotinatge, a la qual són tan afectats els homes del seu ofici.

canvi, solament alguns de nosaltres teníem fet *Le duel*, que també decidírem presentar. Però ens mancava un exemplar d'aquesta obra, i, una nit, en un entreacte, vaig sortir davant la cortina per explicar el que ens passava. Si algú del públic tenia un exemplar de *Le duel* i volia tenir la gentilesa de deixar-nos-el... L'endemà em portaven a l'hotel dotze exemplars de l'obra.

De París surten anualment una gran quantitat de companyies de *tournee* per l'estil d'aquesta de Mme. Robinne i de M. Alexandre. Enguany, ells han fet l'Àfrica del Nord, Madrid, Barcelona i el Migdia de França. Com s'organitza una *tournee* d'aquestes? M. Alexandre ens ho explica:

—Per començar, triem les tres o quatre obres del repertori. Enguany, eren *La jalouse*, *La Fugue*, *Antoinette Sabrier* i *Amoureuse*. Formem la companyia i comencem els assaigs, que duren un mes i mig.

—Un mes i mig d'assaigs per donar quantes funcions?

—Unes vuitanta o noranta, o sigui un promedi de vint representacions de cada comèdia.

—I per aquestes vint representacions feu l'esforç d'estudiar l'obra fins al punt de poder-la donar sense apuntador, tal com feu?

—Naturalment! Jo crec que és impossible de fer-se càrrec, de compenetrar-se amb un «rol» si no sabeu el paper de memòria. Quina seguretat volem tenir si no domineu perfectament tots els matisos, totes les intencions, i heu d'anar a remolc de la cantarella de l'apuntador? Quan sóc a l'escenari, el més petit soroll em desconcerta. L'apuntador, per tant, no faria més que distreure'm i, com a conseqüència, posar-me fora de situació. Saber-se el paper, perfectament, de memòria; no concepó pas altra manera de fer teatre. És clar que a cada país tothom té la seva manera. Els actors d'aquí, per exemple, quin criteri tenen sobre aquest punt?

—Creuen l'apuntador imprescindible. I no pas perquè, en molts casos, no se sapigués el paper, no. L'apuntador, per a ells, ve a ésser com el banyista que fa veure que us aguanta quan apreneu a nedar. Hom neda sol, però al moment que teniu la sensació que no us aguanta ningú, us en aneu a fons.

—Potser sí—fa M. Alexandre, amb un somriure—. Però, els bons nedadors, acostumen a nedar sols...

J. M. PLANES

—Després de París—ens diu—, Barcelona és la ciutat en la qual hem treballat més vegades. Sempre em recordaré d'una anècdota, simpatiquíssima, que ens succeï en una temporada del Goya. En vista del favor del públic, l'empresari cregué convenient que allarguéssim una altra setmana la nostra actuació. Calla, per tant, presentar obres noves i nosaltres havíem sortit de París amb un repertori restringit, com en totes les *tournees*. Conflicte. En principi, tinguérem la sort que tota la companyia coneixia perfectament el *Ruy Blas*, i el poguérem muntar sense dificultat. En

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

CLARA BOW
FIEL LA MARINA
Una nova CLARA BOW, tofa seducció i simpatia
Vegi-la a
COLISEUM

Teatre Català ROMEA
Companyia catalana VILA-DAVI
Avui, dijous, tarda, a les 5
ELS TRES TAMBORS
Nit i cada nit a un quart d'onze:
ROSA DE LIMA
novel·la de GUIMERÀ, adaptació d'Amichatis

MIRADOR
procedeix a una revisió del cinema silent
Presenta al
Cinema París,
divendres, dia 20, a les deu de la nit:
Dibuixos de Pat Sullivan
còmica de STAN LAUREL i OLIVER HARDY
El París d'ara fa vint anys
El Món contra ella
Film de JOSEP VON STERNBERG
El dimarts, dia 17, es posaran a la venda les localitats al Cinema París. Butaques: 2 pessetes. Especial: 1 pesseta.

FEU FER ELS VOSTRES GRAVATS EN LA
Unió de Fotogravadors
Casanova, 160-162 : Telèfon 77406

LLIBRES per a les Belles Arts
i Arts Industrials
BANYS NOUS, 5 - Telèf. 20542

FITÓ CAMISERIA BARCELONA
ESPECIALITAT EN LA MIDA
Jaume I, 11
Telèf. 11655

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

Teatre Català Novetats
Companyia catalana, direcció:
CARLES CAPDEVILA

Avui tarda, espectacles per a infants:
La Ventafocs
Nit, «Tertulia Catalanià»
ELS SAVIS DE VILATRISTA
Demà nit: Benefici d'Avel·l Galceran
Dissabte i diumenge, tarda i nit, l'èxit de
JOSEP MARIA DE SAGARRA,
La perla negra

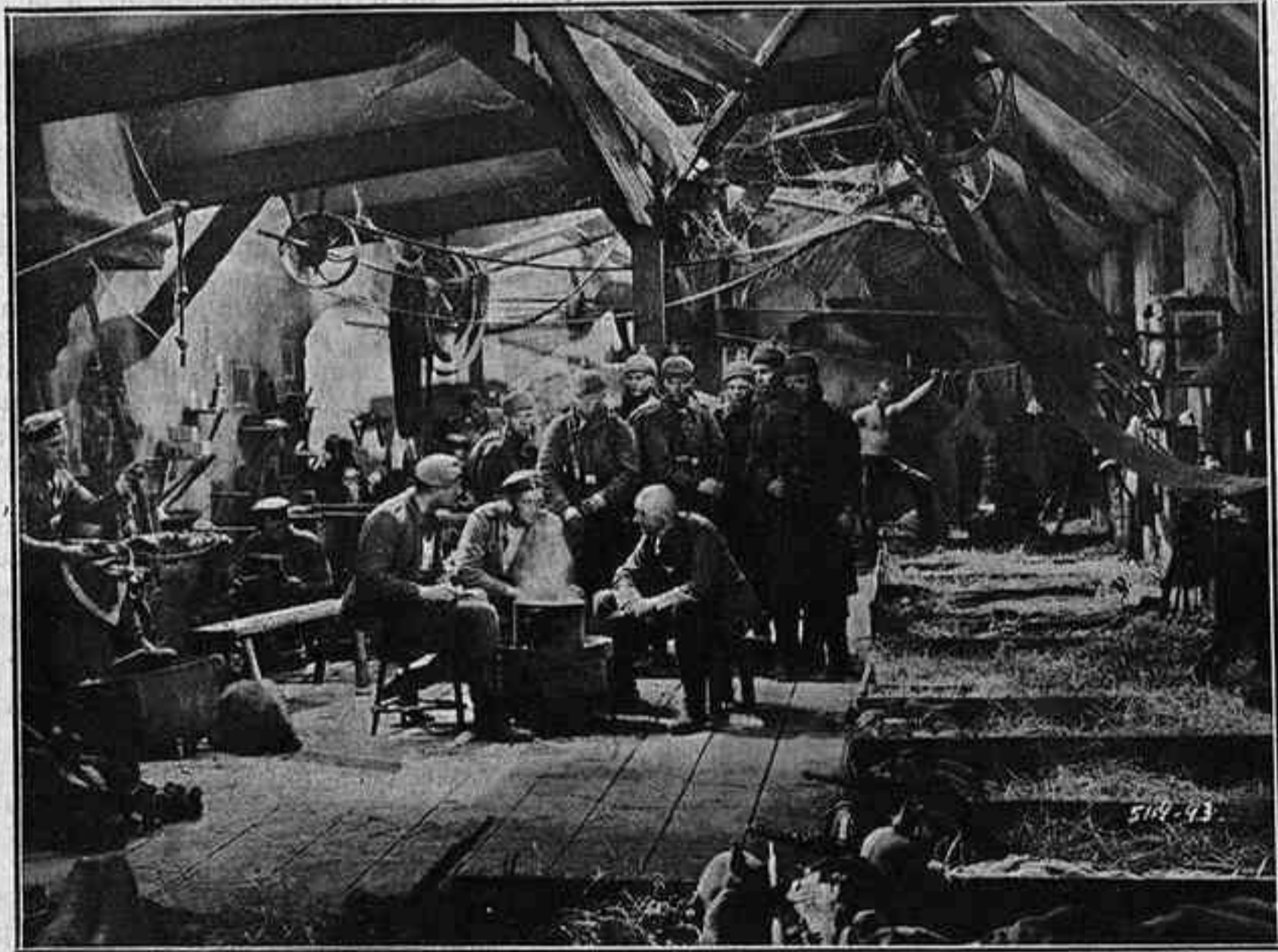
Aquest número ha passat per la censura

EL CINEMA

Films de guerra

He tingut ocasió de reverre *Quatre d'infanteria* a Barcelona i *Res de nou a l'Oest*, a Madrid, i he pogut constatar que Espanya (encara que li hagin estat estalviats els horrors dels quatre anys sagnants) no restava pas indiferent a la puixant emoció que es desprèn de les obres mestres de Pabst i de Milestone. Si davant d'obres tan profundament humanes es conceben les reaccions més violentes, no es comprèn tant que hagin pogut suscitar semblants protestes a l'Europa Central; efectivament, em

en què s'encarnen tota una generació, tot un exèrcit, i el que en ressalta és precisament un profund sentiment d'anonimat. Solament a la fi del film hom comença a pendre consciència de l'existència individual dels herois, però durant la seva més gran part ens són presentats sota una forma col·lectiva i sense que la personalitat de cap d'ells s'elevi per damunt de la massa. Això és el que sobretot diferencia *Res de nou a l'Oest* de *Quatre d'infanteria*, on el caràcter individual d'aquests quatre soldats

«Res de nou a l'Oest»

sembla que l'objectivitat és la característica essencial d'aquests dos films; si en surt una terrible condemna de la guerra, sembla que és sense que llurs autors ho hagin desitjat, únicament atents com estigueren a lliurar-nos uns documents despulats de tot interès anecdòtic.

El que posa *Res de nou a l'Oest* i *Quatre d'infanteria* per damunt dels innombrables films de guerra, és precisament que s'esforcen per expressar la tràgica realitat de la guerra i no pas les reaccions que determina en tal individu. A aquesta segona categoria pertanyen algunes cintes americanes que presenten el més gran interès; penso sobretot en *Les tres germanes*, que es projecta actualment en algunes sales d'Espanya, i *Després de la tempesta*, relat amarg de les dificultats que en ésser desmobilitzats han trobat tants d'antics combatents, en els *Quatre fills*, i d'altres encara.

Però en aquests films, com també en *La gran parada* (tot i que contenia tantes bel·leses i que ens revelà el magnífic talent de King Vidor), hi ha un tema, una anècdota; res de semblant en *Res de nou a l'Oest*, en *Quatre d'infanteria*, ni tampoc en *Verdun: visions d'història*. Els tres films, realitzats en els tres països que ocupen el primer lloc en la història del cinema, restaran com la trilogia en què es troben sintetitzades amb major força els múltiples rostres de la darrera guerra.

El film de Léon Poirier pot ésser espantat per intencions simbòliques i una ideologia sovint primària, però constitueix una obra d'una gran noblesa, tota estremida de pietat, i en què els soldats han pogut retrobar tot l'horror de les mortaldats inútils que tan sovint han conegut.

L'autor de *Verdun* es proposava de tornar a traçar un episodi de la guerra; és tota la guerra que Lewis Milestone ha volgut pintar en *Res de nou a l'Oest*, i és sorprenent que no hagi sucumbit en aquesta empresa sobrehumana. Estava ajudat; cal dir-ho, pel llibre tan ample, tan complet de Remarque i per Remarque mateix, que ha fet el viatge de Hollywood per tal de col·laborar en aquesta obra grandiosa i d'un pacifisme tan ardent.

Res de nou a l'Oest és una veritable història de la guerra; no hi manca res, ni la instrucció dels joves reclutes, ni la vida quotidiana de les trinxeres, ni els atacs, ni l'hospital, ni l'esperit del darrer; per això els personatges apareixen com les entitats

és estudiat amb aquella penetració psicològica de què l'obra de Pabst ens ha aportat tantes proves... Però mentre que en la majoria dels seus films l'autor de *L'amor de Jane Ney* recerca l'estrany, el morbíd, l'excelsionat, aquests personatges ens mostren ací els mateixos rostres que, de 1914 a 1918, estàvem acostumats a trobar a cada pas. Sabem quina confiança podem posar en el geni de Pabst, però ha sobrepassat totes les nostres esperances, s'ha sobrepassat ell mateix, i la seva obra és un crit de soferència i de desesper com el cinema no ens l'havia donat sinó rarament.

El seu mèrit és tant més gran que la novel·la d'Ernst Johannsen és lluny de constituir un suport tan ferm com el de Remarque. A Pabst li ha calgut treure-ho tot d'ell mateix; Milestone, al contrari, s'ha vist obligat a esportar, a suprimir tot el que podia rompre el ritme general de *Res de nou a l'Oest*: una escena tan important com la de l'encontre del francès i de l'alemany en el forat d'obús, per exemple, està reduïda a les seves línies essencials, tal com convé a un art de suggestió que exclou les minucioses descripcions que van bé a la literatura.

A despit de llurs diferències de concepció i de realització, hi ha un tret que *Verdun*, *Res de nou a l'Oest* i *Quatre d'infanteria* presenten en comú: l'absència total de sentiment nacionalista; els francesos i els alemanys apareixen en aquestes tres obres com uns homes, no pas com uns enemics, i si es maten entre ells, és la fatalitat, no pas llur pròpia voluntat el que els guia. Constitueixen així, per a l'obra d'acostament internacional que tots els bons esperits desitgen avui, la més suggestiva de les propagandes.

Ha calgut esperar més de deu anys perquè el cinema ens doni de la guerra una imatge digna d'ell. Amb tot, cal no oblidar uns quants films americans i francesos realitzats l'endemà de la guerra i en el curs mateix de les hostilitats. Fóra una mica injust oblidar *Pour l'humanité*, *L'Homme Bleu*, de Baroncelli, *l'accuse*, d'Abel Gance, i sobretot *Charlot soldat*.

El geni de Chaplin està tan segur d'ell mateix, que, sense conèixer res de les realitats de la guerra, emprangué de donar-nos en una imatge burlesca. El que és prodigiós és que se'n sortís bé.

Charlot soldat ens presenta tots els trets essencials de l'art d'aquest home inspirat; l'extraordinària fantasia que anima el film no l'arrossega mai a perdre el contacte amb l'humà i no se sap el que domina, si l'esperit satíric o aquella profunda malenconia que no és absent de cap de les obres de Chaplin i de la qual *Les llums de la ciutat* ens daran aviat un nou testimoni.

No és pas l'únic film còmic que la guerra hagi inspirat, ben lluny d'això, però és evident que una obra com *De frente, marchen!*, de Buster Keaton, amb totes les seves troballes, totes les seves qualitats fotogràfiques, empal·lideix singularment en ésser evocat el vell record de *Under the arms...*

G. CHARENSOL

París, març.

Les darreres estrenes

L'assumpte de *Perfidia* és, en poques paraules, el següent (per a millor comoditat, cito els herois d'aquest drama pels noms dels intèrprets):

Gary Cooper, pintor que visita els Alps suïssos, coneix Esther Ralston en un poblet on ell s'estatja. S'estimen. Tendreses que no seran pas estèrils. Cooper ha de marxar precipitadament i en anar-se'n promet a la seva amada tornar abans d'un mes com a més tard.

Ací el film no és gaire explícit i hem d'acceptar la situació sense aclariments sobre les circumstàncies que l'han creada. El cas és que Cooper es retarda en el seu retorn i arriba al poblet tot just a temps d'assistir al final d'una festa nupcial. Esther Ralston ha esdevingut la muller de Jannings!

Al cap d'uns quants anys dos infants animen aquella llar, que tothom veu amb enveja benvolent com a una llar realment modèlica. Un dels fills, el més menut, naturalment, no és de Jannings, sinó de l'altre; inútil dir que el marit no suposa res a desgrat que Cooper, poc decidit a trencar per sempre amb Esther, ha esdevingut un íntim de la casa.

Aquesta atmosfera de mentida permanent asfixia aquelles dues existències, sense que cap dels dos trobi la força de dir la veritat al marit, el qual, amb la seva joia inalterable i la seva confiança tan franca, desarma llurs propòsits sempre que es disposen a sortir d'aquell engany revelant els fets a Jannings.

Finalment, les coses viren de sobte. Un accident fortuït un dia de festa, en què la jove parella es lliurava gaiament als jocs de neu — petita pausa en llur turment — canvia del tot la situació. Cooper i Esther s'estrel·len en llur trineu contra un arbre. Ella mor instantàniament i ell és col·lit ja moribund.

Plorant damunt les robes de la difunta, Jannings descobreix, en una carta que els dos amants s'havien escrit, la trista història. Naturalment, com que Jannings no té cap idea sobre la data d'aquells amors clandestins, és amb un igual fàstic que esguar-

Clara Bow

da ara els dos menuts. A fi d'aclarir la seva situació i poder, almenys, estimar sense recança el fill legítim, corre al costat de Cooper moribund pregant-li de genolls que li digui la veritat.

Cooper, poc tranquil davant l'excitació del marit, mogut per un invencible instint patern, ment i dia que el seu fill és el gran, quan, com ja sabem, és el petit.

Naturalment aquesta mentida acaba de trasbalsar el marit, que ha d'acceptar que la seva muller li havia estat infidel en plena vida marital. El desesper de veure tants anys d'innocent joia planant per damunt d'una perfídia semblant, el posa fora de sí i és amb uns ulls d'odi que mira al que ell creu fill de l'altre.

Tot el final és un xic massa truculent. Jannings concep el propòsit d'estimular per un principi al seu fill, propòsit que no té el valor de realitzar; Cooper, per la seva banda, pres de remordiment, aclareix la veritat al marit, mitjançant una carta que la seva pròpia mare porta al destinatari, i aquest a la fi resta amb els dos nens, que després de tot els dos són fills d'ella, la qual li havia estat sempre fidel.

Lewis Milestone és l'autor d'aquest film que pertany al que podríem dir-ne la darrera fornada de films muts que féu la Paramount. El film és una curiosa juxtaposició de les fórmules americanes i germàniques en el cinema. Potser un xic encogit tot plegat, en una atmosfera poc ventilada, d'uns estudis que semblen reduïts.

Pel que es desprèn ja de l'assumpte, tota l'acció marxa sota l'alta pressió d'una intensa dramàticitat, que sols la presència dels dos infants atenua, amenant el film amb petits tocs d'humor.

Gary Cooper i Esther Ralston, molt bé, per bé que el primer no està pas a l'alçada del que fou l'heroi de *L'àngel pecador*. Esther Ralston també l'hem vista més intel·ligent en altres films.

Jannings, l'actor sensacional de sempre, però, com sempre, incapaç de dar-nos altra cosa que l'impertinent sensació de l'actor. El natural d'un Cooper contrasta amb el joc que es veu premeditat, estudiat, fins a la minuciositat més escolàstica de l'actor—sempre actor—alemany.

Fidel a l'esquadra és una d'aquelles comèdies tan divertides com sols els americans en tenen la fórmula. El seu autor, Frank Tuttle, és, el mateix que Malcolm

Gina Manès

Saint-Clair i Clarence Badger, un excel·lent comediógraf de la Paramount. El film, que és divertit de debò, ni un moment s'estanca en l'obstacle de les paraules. Es tot ell alat i ràpid i amb una cura en els detalls que voreja la perfecció.

Naturalment que no trobem en aquesta graciosa comèdia de Clara Bow, sinó d'un seguit d'esquemeres de comèdia que han estat ja emprats força vegades. Però la destresa de les imatges que es succeeixen en una ininterrompuda variació dissimula bé la manca d'originalitat.

Clara Bow diuen que és una de les noies de Hollywood que rep més correspondència, es comprèn! Poques poden competir amb ella en gràcia i bellesa. En aquest film una i altra campeen a dojo.

El dia de l'estrena, uns quants del públic van xiular tímida ment. La millor marca d'intel·ligent és ésser molt exigent; doncs, trobar defectes arreu. Aquests intel·ligents es multipliquen que és un gust i freqüent, com cal a la gent que es pren les coses seriósament, els cinemes el dia d'estrena a fi de fer pesar tot seguit la seva opinió.

Si Clara Bow hagués volgut exhibir-se amb uns quantes combinacions interiors com feia Nancy Carroll la setmana passada! Potser els que ara s'han avorrit s'haurien desvelat un xic més. Però, allò on hi ha talent i idees es pot prescindir d'aquests trucs i d'altres que estan sempre a l'abast de tothom.

Es estrany, però així mateix és. En un ordre semblant d'idees, podeu tenir per segur que si Albert Préjean, en lloc d'anar amb gorra, lluis un vistós vestit d'uniforme militar, *Sous les toits de Paris* tindria encara més èxit!

He vist a Lars Hanson al costat de Gina Manès en un film anglès, titulat *En els terrats de París (Pecat)*. Dos títols per un sol film, com era costum abans aquí amb les novelles per entregues.

No deien que Lars Hanson havia marxat de Hollywood perquè no podia acceptar els escenaris que li proposaven? Doncs així sí que és sortit del foc per caure a les brases. Si és que foc fou mai Hollywood pel gran artista suec, on ell féu *La dona marcada*, *El Vent* i *El capità Salvació*. Perquè aquest film és una cosa tan absurdament ridícula que fa pena, si més no, veure un Lars Hanson promès a tan belles coses, en una història semblant.

Fóra massa trist suposar que hem perdut un actor com Lars Hanson. Hem de creure que la sort li ha d'ésser ben aviat més favorable.

J. PALAU

PANORAMA

La nostra sessió del dia 20

Els docs de Nova York i *L'àngel blau*, han meregut els honors de sessions especials. *El món contra ella*, que és un film de la importància d'*Els docs de Nova York* i per tant superior a *L'àngel blau*, compost amb la perfecta independència que caracteritza la tasca de Joseph von Sternberg, mereix de sobres els mateixos honors.

MIRADOR, que ha lluitat sempre per rehabilitar els films desconeguts—salvant per exemple, l'any passat, en presentar *Soledat* i *Avarícia*, aquests films de la incomprensió dels empresaris i del gros públic—, dedicarà la pròxima sessió a aquest film excepcional, l'acció del qual, ràpida i intensa, és desenvolupa a la Viena de finals del segle passat i que porta profunda la marca del seu autor.

També presentem a Barcelona un film que, mirant enrera, ens parla amb humor i *esperit del París* d'ara fa vint anys.

Una cinta de dibuixos de Pat Sullivan i una còmica de Stan Laurel i Oliver Hardy completen el programa. No podem avui encara donar el títol d'aquesta darrera, per bé que podem assegurar que el mateix que el de la sessió del mes de febrer, serà un film elegit rigorosament entre els millors d'aquests actors.

L'èxit que obtingué *El rapte d'un jove príncep*, ens ha mogut a repetir-nos un xic, incloent de nou en els nostres programes un altre film de la famosa parella que ara amb el parlant ha perdut un tros de la seva gràcia.

Des de dimarts les localitats estaran a la venda a la guixeta del cinema París.

Informatives

Sembla que tant aviat com sigui retirat del programa del Fèmina *El presidi*, s'estrenarà en aquell saló *Sevilla dels meus amors*, que té la particularitat de marcar el debut de Ramon Novarro com a director de pel·lícules. Novarro és per altra banda l'intèrpret d'aquesta, feta a Amèrica, naturalment, per bé que l'acció tingui lloc a Sevilla.

Novarro hi canta i parla en perfecte castellà, i l'argument, pel que es desprèn de la lectura, és una d'aquelles coses que, com se sol dir, arriben al cor del públic.

Les nombroses admiradores de l'heroi de *Scaramouche* i *Ben-Hur* estaran encantades de veure'l per centèsima vegada, de sentir-lo per segona volta i d'entendre'l per primer cop.

L'infatigable Abel Gance

Prou la crítica independent pot haver rebutat (aquesta és la paraula justa) *La fi del món*, avista, sentida i interpretada per Abel Gance; el que és ell no cessa la propaganda, a veure si hi ha alguna altra empresa disposada a ficar-se a casa l'home que fa uns films que surten tan cars de fer (*La fi del món* ha costat divuit milions de francs).

Ara llegim que a darrers del mes passat s'organitzà una sessió de gala en honor d'Abel Gance sobre les possibilitats del film sonor i parlant; presentació retrospectiva de la seva obra (*Follia del doctor Tube*, *Barba-Roja*, *Dret a la vida*, *Zona de la mort*, els tríptics del *Napoleó*; presentació de nombrosos inèdits i d'una cosa anomenada *Entorn de la fi del món*; finalment, improvisació d'una *mise en scène* davant del públic).

Això de la improvisació és un truc difícil de fer-nos empassar, i això que no sabem en què va consistir.

Fèmina

4.ª Setmana

JOSEP CRESPO
I
JOAN DE LANDA

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

GRANS NOVETATS EN CORBATES INARRUGABLES

Jaume I, 11
Telèf. 11655

PRODUCCION FOX
HORIZONTES NUEVOS
HABLADA en ESPAÑOL

MOBILIARI D'ART
BUSQUETS
Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasia per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.
Passadg de Gràcia, 36. Telèfon 16285
BARCELONA

LES ARTS • DISCOS

EXPOSICIONS

Catàlegs d'exposicions

DISCOS

Saló dels Evolucionistes

Aquest nom ens recorda les acaballes de la Guerra i afegim-hi, també, les acaballes de la bohèmia barcelonina. Els evolucionistes (com el seu nom indica) han fet molta via en llur evolució. Des de la Tòrtola València, passant pels Ballets Russos, fins a les darreres novetats de la discoteca.

En el procés evolutiu de la pintura moderna catalana, aquest nucli d'artistes ha marcat — i està marcant — una de les seves fites característiques.

Si els venerables Ramon Casas i Santiago Rossinyol no s'haguessin d'enfadat, diríem que ells han estat la soca de l'arbre, els fruits del qual són els nostres evolucionistes. Aquest arbre d'arbres trescentistes i quatrecentistes ha tingut dues brotades importants: la de «Les Arts i els Artistes» i la d'aquests joves que actualment exposen a la Sala Parés. I precisament—diguem de passada—és possible de veure acoblats, durant aquests dies i en una mateixa galeria, la soca i els fruits esmentats. Anotem — també al marge — que la soca ja comença a presentar símptomes alarmants de defalliment, i que no tots els fruits són saborosos.

Així com «Les Arts i els Artistes» poden, justament, atribuir-se l'aclimatació de l'impressionisme en el nostre país, el «Saló dels Evolucionistes» representa la cristallització del post-impressionisme. Diguem, tot seguit, que no totes les tendències aparegudes des de Cézanne ençà estan involucrades entre els components d'aquest Saló, però recordem, també, que entre la producció dels evolucionistes fundadors hi ha les primeres mostres més intel·ligents del nostre cubisme. D'això no fa gaires anys, però si comparem l'actual classicisme sintètic d'Alfred Sisquella amb el seu primitiu cézannisme de l'any 1918, un semblarà que ha passat mitja vida. En aquest any de l'Armistic el grup evolucionista es donà a conèixer públicament amb la seva primera exposició col·lectiva a les antigues Galeries Dalmau. En citar el nom del benemerit senyor Dalmau, permeteu-me un parèntesi.

Em sembla que ja fóra l'hora de dedicar un meregut homenatge a un home com En Dalmau, que tant ha fet per la vida artística d'aquest país. Aquests mateixos evolucionistes que avui ja són majors d'edat, foren acollits pel venerable marchand, i no cal pas recordar que durant un llarg espai de temps En Dalmau fou l'introducció de la nostra joventut i d'algunes mostres de producció europea. Expresses-se, doncs, el nostre agraïment, baldament sigui amb un acte afectuós de tots els artistes i les persones que estimen i han sabut apreciar les benefactores activitats del senyor Dalmau.

Acabat el parèntesi, entrem, ara, a Can Parés, per veure l'exposició del «Saló dels Evolucionistes». D'antuvi veiem que el nombre de signatures s'ha augmentat. Angel

Ferrant, E. Bosch-Roger, F. Camps Ribera, Pere Créixams, Francesc Domingo, Manuel Humbert, Rafael Llimona no formaven part del grup en el darrer Saló celebrat en una sala especial dintre l'Exposició de Primavera de l'any 1923 organitzada pel nostre darrer Ajuntament popular.

En reorganitzar-se, avui, el «Saló dels Evolucionistes» ha incorporat als seus primitius elements tots aquests artistes citats.

Considerem encertada la renovació, amb

Rafael Benet. — Pintura

tot i que hi ha altres artistes que — al nostre entendre — són més afins a la tendència del grup que alguns dels entrats de nou i fins dels antics.

Segons el catàleg, aquesta exposició «no pretén ésser altra cosa que un recompte de valors que l'integren en aquesta nova tongada de la seva vida». Segui com sigui, l'exhibició fa un efecte impressionant. Poques vegades ens és possible de veure una exposició col·lectiva d'una selecció tan escollida. Evidentment, el nostre art jove no s'acaba aquí, hi ha altres personalitats remarcables fora d'aquest Saló, però d'ençà dels evolucionistes no ha aparegut cap altre nucli d'artistes de semblant categoria.

De les quatre parets d'aquest Saló, la menys valuosa és en els plafons d'entrada on exposen Francesc Elias, F. Camps Ribera i Jaume Guàrdia. Segueixen després, a cada banda, un retrat d'Anton Canadell i una tela d'Enric C. Ricart que tampoc no aconsegueixen el nivell del Saló.

De les altres obres exhibides, cal distingir les de Josep Granyé, Joan Rebull, Rafael Benet, Francesc Domingo, Rafael Llimona, Joan Serra i Alfred Sisquella.

De 1917 a 1931 és l'època transcorreguda en la vida d'aquesta agrupació. Amb catorze anys ha arribat a la plenitud de les seves facultats. Que Déu li doni molts més anys de vida per continuar la seva esplendent actuació.

J. Guérin

En la Sala Badrinas exposa aquest pintor vint-i-cinc teles, la majoria paisatges dels voltants de Barcelona i tres bodegons.

Amb tot i anotar, de bon principi, que Guérin està inscrit a l'òrbita de l'enyorat Ricard Canals, presenta suficients mèrits personals per assenyalar-lo com un pintor de prometedores possibilitats.

La seva paleta, ara com ara una mica confosa, és d'una riquesa de matisos molt apreciable.

El dia que Guérin es decideixi a controlar la seva fuga imprecisa i aprofundeixi amb major ponderació les accidentacions del model, assolirà unes qualitats pictòriques superiors a les d'ara.

Remarquem els paisatges de *Piera* (números 4 i 5) i el de *Sant Gervasi* (nòm. 13) com els més interessants de l'exposició.

MÀRIUS GIFREDA

Una de les coses que més atreuen l'artista és la confecció del catàleg. Aquest senzill document, que per raons de discreció i de modestia hauria de quedar reduït a una llista de les obres exposades, convenientment numerades i sense comentaris, moltes vegades pren unes proporcions exagerades i es converteix en una mena de diari íntim de l'autor. Els autors que s'accontenten amb una presentació són perdonables, com ho són els poetes i novel·listes que fan prologar-se un llibre. En aquest món tot temim una atracció irresistible a usar de les coses de les quals no en fan pagar res, i una vegada sentat un precedent d'aquesta mena, tots procurem gaudir-nos-en. El que ja no és tan perdonable, és que hi hagi autors que converteixin el catàleg en un recull d'elogis dedicats a la seva modesta persona. S'ha arribat a excessos tan alarmants, que la temença que un dia un autor perdi el control de la discreció i ens lliuri un catàleg compost de tres o quatre volums amb retalls i gasetilles al·lusius de les cinc parts del món, ens obliga a parlar.

Si no es tractés d'un perill que cal evitar per raons d'higiene artística, mai no hauríem gosat a explicar que un cartellista famós, en una exposició celebrada l'any 1927 a les Galeries Dalmau, va editar un catàleg del tamany d'un diari corrent, per poder reproduir una pàgina sencera de *La Noche*, en la qual hi havia un article dedicat a la seva modesta persona. No diem el nom perquè a hores d'ara suposem que deu estar-ne plenament penedit i haurà fet els actes de contrició necessaris. En canvi, amb el senyor Sabater, pintor mitològic, metafísic i esperitista, que dues vegades ha exposat una col·lecció de mals somnis a l'oli a base de frates, dimonis, ases, nus i resplendors sinistres, no tindrem tants miraments, considerant que ha estat reincent. Aquest bon senyor reproduïa en un catàleg set poesies dedicades i les paraules de diversos oradors pronunciades en un tec d'homenatge. Una de les poesies, obra d'un poeta xilè, va quedar gravada en la nostra memòria i mai més no hem pogut treure'ns-la del cap. Deia així:

«Nuevo Apelles que irradas
del Arco Iris las gamas,
tú eres luz, fulgor, aurora
y destellos de oriflama.»

V. CASTANYNS

El veredicté d'un concurs

Creiem que pot interessar als nostres lectors el detall de les votacions del jurat qualificador del concurs «Barcelona vista pels seus artistes», que publiquem a continuació.

Formaven el Jurat els senyors Pere Casas Abarca, Josep Barbey, Joaquim Folch i Torres, Vicents Borràs Abella, Joaquim Mir, Màrius Gifreda, Lluís Martí Gras i Ignasi Mallol, actuant els dos darrers com a substituïts dels senyors Ramon Casas i Ricard Canals (q. p. d.).

Premi de 10,000 pessetes, de l'Excel·lentíssim Ajuntament, a Oleguer Junyent, amb la següent votació: Junyent, quatre vots dels senyors Folch i Torres, Mir, Martí Gras i Casas Abarca. Bosch-Roger: tres vots, dels senyors Barbey, Mallol i Gifreda, i un vot en blanc del senyor Borràs Abella.

Premi de 10,000 pessetes, del senyor Francesc Cambó. Bosch-Roger, tres vots (Mir, Martí Gras i Casas Abarca). Mercader, tres vots (Barbey, Mallol i Gifreda). Labarta, un vot, de Folch i Torres. Un vot en blanc de Borràs Abella. Efectuada la segona votació per desfer l'empat entre Bosch-Roger i Mercader, ha resultat premiat Bosch-Roger, el qual ha obtingut quatre vots, de Folch i Torres, Mir, Martí Gras i Casas Abarca, ratificant el vot a Mercader els altres tres components del Jurat.

Premi de 2,500 pessetes, de l'Excm. Diputació. Jaume Mercader, tres vots (Casas Abarca, Mir i Martí Gras). Francesc Labarta, tres vots (Barbey, Mallol i Gifreda).

Obres d'Arquitectura, Escultura, Pintura, etc. Antic i modern
Llibres d'Art BANYNS NOUS, 5
Telèfon 20542

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

El més formidable de tots els catàlegs que han passat per les nostres mans, és el d'una exposició d'obres de César de Salvador (Fray Galán), celebrada al Saló Goya del carrer Duc de la Victòria, que ja no existeix. César de Salvador, després d'il·lustrar el catàleg amb una col·lecció de guerrers de cos present, elms, poms d'espasa, cascots amb plomalls i segells de lacre, inseïria el següent convit a la pàgina posterior:

«Convinda:

»Fray Galán, que encarna la persona humil i no de meyor valia de Cesar de Salvador, a quien con honorable vos aquesta la su exposición de lienzos instalada en el salón que porta el nombre glorioso del genio y del bruto de Goya, y cuya inauguración ha de celebrarse la jornada después de la festividad de Pedro de Verona, que es Santa Catalina de Sena, y es el 30 de Abril del año MCMXXVII a las cinco de la tarde y en la capital de Cataluña la hermosa, y por cuya tan alta gala os ha de rendir mercedos.

»Y vos, dama o señor, por vellos, si tal intención habéis, tan buena merced hais de dalle, que, con ello, más merced ha de ser la de facerle ofrenda a su trabajo que en tan poco vale y que dello vos hace humilidosa cortesia, pero que ha de ser por lo mesmo doble merced galana y ha de regalalle el espíritu.—Amén.

»Fray Galán.»

Com poden veure, es tractava d'un *chef-d'œuvre* sense precedents.

D'aleshores ençà n'hem vist de tots colors: d'apaïrats, d'ovalats, en pergami, pintats a mà, amb articles de fons i elogis de dos rovells. Hem vist artistes que es feien presentar per gent que no teníem el gust de conèixer i que mereixien una presentació. Possiem catàlegs que es desdoblen com un llibret de calcomanies o de vestides de l'Exposició Universal. Fins en tenim que es pleguen al baix com un mantó de Manila.

Si els artistes no posen una mica de seny, i no es contenen, els venedors d'especifics acabaran sorprenent-nos per la seva honestat, i haurem de proclamar-los models de ponderació i de bon gust.

V. CASTANYNS

Una iniciativa il·loable

Imitant una idea que a Alemanya ha tingut un gran èxit, la casa Polydor organitza un concurs entre tots els comerciants francesos de discos. Els invita a competir en originalitat i enginy en la disposició de llurs aparadors, servint-se només dels elements estrictament professionals (discos, màquines parlants, agulles, catàlegs). Els aparadors seran fotografiats i el jurat encarregat de distribuir els premis els atorgarà en vista de les fotografies.

El Gran Premi del Disc

I encara un altre concurs més important. La casa editorial Arthème Fayard et Cie. ha fundat el Gran Premi del Disc, dotat amb una quantitat anual de 25,000 francs. El jurat està compost per onze persones, entre elles el mestre G. Charpentier, Lucienne Bréval, Colette, Jacques Copeau, Maurice Ravel, E. Vuillemoz, etc. Es a dir, persones no sols de competència, sinó també independents de les cases d'edició.

La tasca del jurat per atorgar un premi així és molt complexa. Cal, en efecte, tenir en compte una quantitat d'elements diferents, si es vol fer una classificació acurada de la producció de música mecànica per poder arribar a senyalar «el millor disc de l'any», objectiu del premi. La qualitat del gravat, la puresa de la sonoritat, el seu volum general, la intel·ligència de les oposicions, la bona disposició dels instruments de l'orquestra, el timbre d'una veu o d'un instrument, la tria d'un text, la sensibilitat de la seva interpretació, etc., són consideracions que cal tenir present en comparar els discos.

Antecedents

Les temptatives de reproduir la paraula humana semblen ser més anteriors a la invenció del fonògraf; ara que, segons sembla, ningú no va assolir aquest objectiu. Van passar una colla de segles en plena producció de fantasies.

A començaments del segle XVI, Corneli Agripa pretenia que era possible de conservar les paraules en tubs de metall, però no explica com. Així i tot, encara no havien passat cent anys, Montaigne i Olivier de Serres senyalen l'existència de màquines que parlen i imiten instruments o el cant dels ocells. Però cap no dona més detalls.

I no parlem ja de les facècies. Rabelais explica allò de les paraules gelades que en venir el bon temps i desgelar-se armen un xivarri espantós: facècia que en el folklore català té la seva correspondència en el mercat de Calaf. Béroalde de Verville parla d'un vesce que conserva les paraules, i Cyrano de Bergerac sosté, aparentment amb sèrietat, que hi ha certes esponges que retenen la música.

La solució havia de venir per camins molt diferents. Es a partir de 1700 que els físics comencen a inscriure les vibracions: Chladni determina les lleis de les vibracions sonores i Young les registra; Léon Scott arriba quasi al fonògraf; Cros demostra la reversibilitat, és a dir, la possibilitat de transmetre les inscripcions altra vegada en sorolls, i Edison ho aconsegueix pràcticament.

Es a dir, que en cert any escassos s'ha realitzat allò que la humanitat havia estat somiant prop de trenta segles. Però aquesta, ni la de la deessa assíria Istar, ni els Kerubim del temple de Salomó, ni la Juno de que parla Valeri Màxim, parlaven per cap procediment semblant al de les màquines parlants modernes.

Facilitats als filharmònics

Cada estiu, a la ciutat de Salzburg, on nasqué Mozart, tenen lloc uns festivals musicals que hi atreuen tots els filharmònics del món. Es preten que no tardem gaire temps a posseir enregistraments fonogràfics d'aquests concerts únics, com ja s'ha fet amb els festivals de Bayreuth.

Aquest any, per facilitar als aficionats a la música l'assistència als festivals de Salzburg, el govern austríac ha decidit deixar entrar sense la formalitat del passaport, tots els ciutadans del món que hagin encarregat una localitat per als festivals musicals. Aquesta excepció serà vigent des del 25 de juny al 30 d'agost, és a dir, un mes abans de la celebració dels festivals.

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

Aneu la vinent setmana a la subhasta d'art Sala Parés

raspalls per a tots els usos
articles de neteja — objectes per a presents
rambla de catalunya, 40

—Aquest Dupont, per què deu dur aqueta barba?
—Es que la seva dona li tria les corbates.
(Dimanche Illustré, París)

—Es una novella decent?
—Ja ho crec! La seva filla pot llegir-la a ulls clucs!
(Le Quotidien, París)

—Ja no li puc fer la clenxa, senyor; li ha caigut l'altre pèl.
(Rie et Rac, París)

Ell.—Què et passa que estàs tan trista?
Ella.—El papà s'acaba d'arruinar.
Ell.—Ja ho deia que aquest home faria tots els possibles per no deixar-nos casar!
(Rie et Rac, París)

L'invitat.—Està molt bé aquesta peça a quatre mans!
La mare.—Ja ho crec! Tu, Carme, què has tocat?
—Un vals de Strauss.
La mare.—I tu, Rosa?
(Rie et Rac, París)

Un diumenge a la Vall de Núria

transcurs del viatge repetim gaire aquest darrer mot. No és que abusem de l'adjectiu; és que en la línia Ribes-Núria hi ha excessiva quantitat d'ocasions d'aplicar-lo! Parlem, doncs, dels vagons, construïts en una reputada fàbrica de Colònia (Alemanya). S'han tingut en compte els més moderns estudis sobre ferrocarrils de muntanya. Això ha permès dotar els vagons de tota mena de comoditats: calefacció, llum, seients esplèndids, etc. S'ha procurat, també, donar a les finestres el màxim de visualitat, condició que el públic agrairà en extrem, car les belleses de la vall de Núria poden ésser així perfectament apreciades, i els viatgers no tenen per què penedir-se de no anar a peu.

funciona amb una absoluta automaticitat. Al seu servei no es necessita pas personal; és el cap d'estació de Querolps qui en té compte. Qualsevol interrupció en la línia quedaria enregistrada en uns rètols lluminosos, els quals indicarien el lloc i la condició exacta de l'avaria!

El tren ha prosseguit altra vegada la seva ruta.

Ens mirem el rellotge: hem emprat una hora per l'ascensió. Els que en altres temps havien fet el camí a peu, no es poden avenir de trobar-se a Núria amb tantíssima facilitat. Pujar dos mil metres amb una comoditat tan gran!

Hom abandona el tren amb una alegria puèril. De totes les boques no surten res més que elogis pels realitzadors de tal meravella.

No s'han acabat aquí les agradables sorpreses que ens reserva Núria. Almenys, podríem dir, les agradables perspectives. En el santuari es treballa activament en la construcció de la nova hostalgeria, la qual anirà a càrrec d'un expert hotelier barceloní. Hom hi trobarà tota mena de comoditats i un servei pulcríssim de restaurant; podem assegurar als *gourmets* que en ell s'hi servirà la veritable cuina catalana.

El funcionament de l'hostalgeria és gairebé una realitat, com també ho serà aviat l'habilitació de pistes per a esquí; trampolins i tobogans, etc. Més endavant, existeix el projecte de construir unes pistes de patinatge sobre gel, les quals a l'estiu seran habilitades per a camps de tennis, futbol, etcètera. Pot assegurar-se que Núria dins pocs temps serà un centre esportiu de primer ordre, àdhuc superior a alguna estació pirenenca francesa de fama internacional.

I per a més endavant, entrem ja en els projectes més ambiciosos, però de cap manera utòpics, car n'hem pogut veure ja els plans i els estudis preparatoris. Es tracta de la construcció d'un magnífic hotel, sùmmum del confort, en el qual convergirà tot el nostre món elegant. Després un funicular a Finestrelles; i potser un altre al Puigmal...

Aquesta serà la transformació de Núria. Existeixen mil motius per a congratular-se que aquesta transformació sigui duta a terme per una societat genuïnament catalana,

En ple mes de juliol, quan el termòmetre marcarà trenta graus, podreu fàcilment obtenir un efecte brillant preguntant a algú:

—Voleu dormir aquesta nit amb flasses?

Un horari dels ferrocarrils del Nord, amb el corresponent enllaç a Ribes amb el cremallera de Núria; i ço que semblava un estirabot, entra en el terreny de la lògica més absoluta.

En els ardits minyons que són els excursionistes, pensàvem dies enrera, quan pujàvem al Santuari de Núria, instal·lats còmodament en els vagons del ferrocarril cremallera, construït per la «Sociedad de Ferrocarriles de montaña a grandes pendientes».

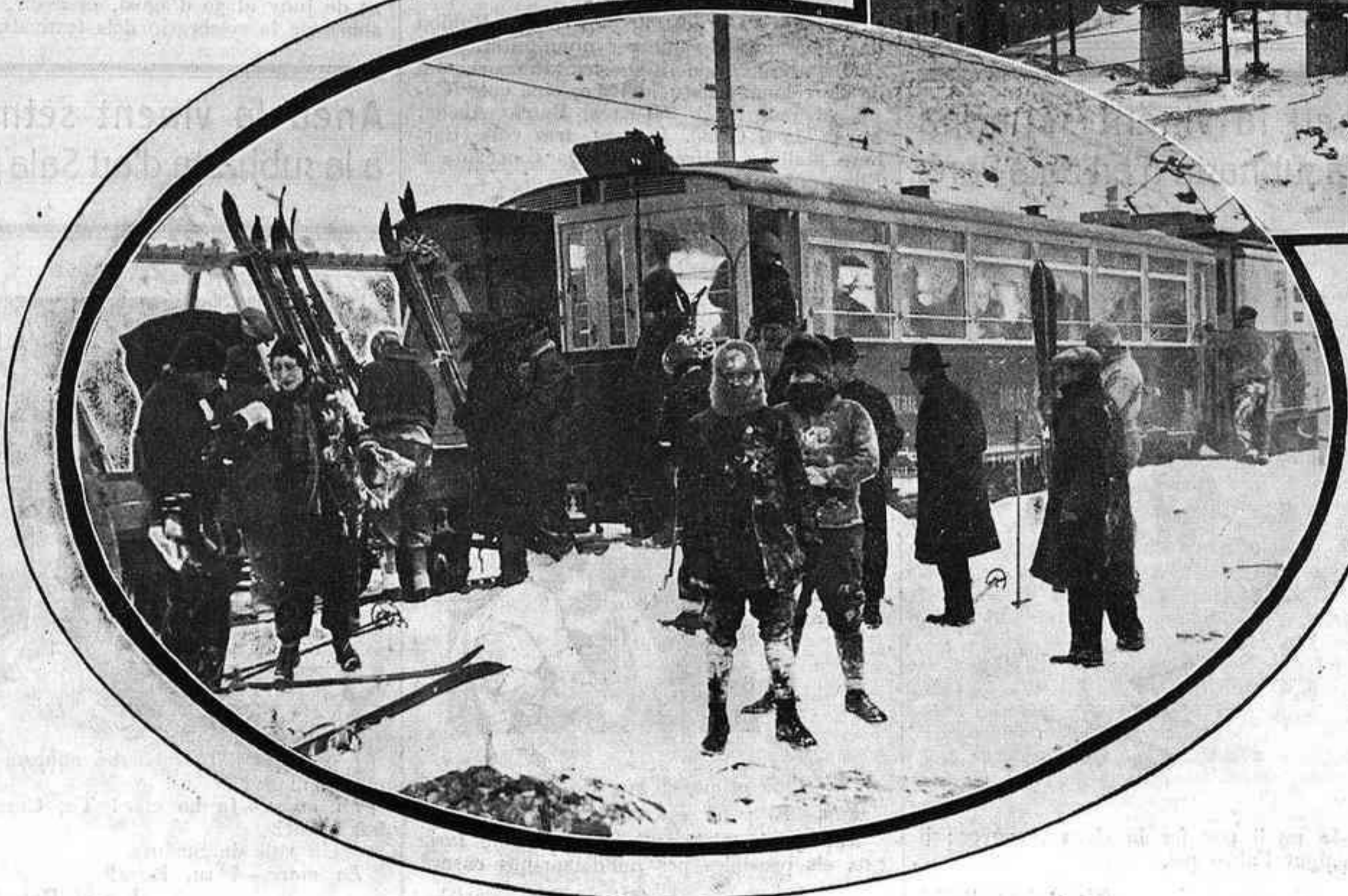
Unes poques dades serviran perquè el lector es formi una lleugera idea del procés de construcció. En els períodes en què les condicions climatològiques permetien la màxima activitat, arribaren a treballar en les obres del ferrocarril 1.300 obrers. El servei de transport fou acomplert amb cent cinquanta matxos. Per a establir la línia foren necessaris vint-i-tres compressors amb martells pneumàtics, els quals consumien tres mil litres diaris de benzina. I la quantitat de dinamita gastada, és una cosa impossible de senyalar. Basti dir que en les obres del cremallera de Núria es consumí més dinamita que no pas en la resta de Catalunya; durant el mateix temps.

Ara, més dades cronològiques, que fan la seva impressió. Fa tres anys que foren iniciats els estudis i projectes de l'empresa, i només dos en què foren començats els treballs damunt el terreny. I durant aquests dos anys, amb els treballs sovint interromputs per la força dels elements, s'han estès dotze quilòmetres i mig de cables i de via, d'aquests sis de cremallera; s'han edificat les estacions de Ribes-Vila i de Caralps; s'ha construït la subcentral, etc.

Invitem el lector a acompanyar-nos en una excursió a Núria, la qual en l'actualitat ja no representa cap perfunctòria, car entra en les possibilitats de tothom.

Un cop arribats a Ribes, abandonem el tren del Nord, i unes passes més amunt trobem el ferrocarril de Núria, actualment en una estació provisional en l'espera que l'Estat fixi l'emplaçament definitiu.

Es aquí on ens espera un comboi format, compost d'una locomotora i dues unitats. Cal parlar dels vagons magnífics, i que ens perdoni el lector si en el

Posat en marxa el comboi, al cap d'uns minuts som a l'estació de Ribes-Vila, i com que ningú no ens apressa, baixarem a admirar l'edifici bellíssim, projectat per l'arquitecte Duran-Reynals. Al costat de l'estació es troben els tallers i les cotxeres que estatten el material mòbil. Aquí a l'estació de Ribes podem veure també la màquina escampaneu, la qual fa cada matí el trajecte Ribes-Núria.

El tren està a punt d'arrencar i no és qüestió de quedar-nos en terra en el bell començament de l'excursió. Tornem a pujar i el tren segueix per la vora del Fresser i s'interna en la vall.

Ens avisen que hem trobat ja la cremallera, i, efectivament, darrera nostre i al llarg de la via s'estén la serp dentada. Al cap d'uns moments el tren es para a l'estació de Caralps. Ens inviten a baixar per a visitar la subcentral. Fem-ho, amb la seguretat que no ens en penedirem, car malgrat ésser completament llecs en l'electromecànica, la subcentral aquesta ens arriba a impressionar. Un tècnic ens explica que

com és la «Sociedad de Ferrocarriles de montaña a grandes pendientes».

Una altra de les gràcies que són ornament dels promotors de l'obra per nosaltres glossada, és el seu respecte absolut per la Naturalesa i la seva discreció. Recalquem això perquè hi ha qui davant semblants evolucions, tem pel tipisme. A aquests podem assegurar-los que el perfum del santuari de Núria no s'esbravarà en absolut. En tenim ja penyorcs en les estacions construïdes, les quals són d'un sobri estil que s'acolla admirablement amb el paisatge pireneic. I perquè hom vegi fins a quin punt duu la companyia el seu respecte pels llocs aquells, direm que el lloc triat per a emplaçament del gran hotel, ho ha estat de tal manera, que no s'albirava en absolut des del santuari.

MANUEL SERRET

Les fotos representen, respectivament: La màquina exploradora, l'estació de Ribes-Vila, l'estació del Santuari i l'arribada d'un tren amb el furgó portaesquís.